

INGULILO YA KIPĀNGA

KYA TIRATIRA

 Lilino ikilo iki uswe tuli. . . Itolo bo tukāli uswe ukubūka mu ngulilo ingulumba iyi iya kipanga. . . Une—une itolo ngusubila u Ntwa gwitu ikōnelélāga panja u Mbepo Gwake pa uswe itolo. . . kangi ikutusaya uswe kangi. Kangi uswe tubagile itolo ukutika ubwelu-bwapamwanya lilino panongwa yakuti, mu kyākubómbigwa ikikulumba kya kwīsa nkyēni, uswe āngāli tukuya apa undūngu gōsa untali. Kangi, o, nkilo uswe twāli na kabalilo akālwmiko nki!

² Ena, lilino itolo bo uswe tukāli ukubala a Masimbo, ngimba uswe tubagile itolo ukwāndūla ubwītúgasyo bwitu—bwitu ku tubalilo tunini nu kwima pa lisyu lya lwiputo.

³ Gwaipyana Tata gwitu Gwakumwanya, uswe tukwisa mu Ngamu inyikutisye-mosa iya Ntwa Yeso, tumenye ukuti ilisiku limo Ugwe kwisaga. Kangi uswe tukugela ukutendekesya indumbula sya bāndu ukwambilila ubusetuli ubukulumba ubu ukuti Ugwe gwe Mwanundumiana gwa Kyala ugwabumi; komma mfwano mma, loli mumi kwa bwilanabwila; nu kwitugala mu Kipanga Kyako ukuya Nketi gwa Pentekosti, isya kabalilo akakulumba kala bo kabalilo ka bupūpwe bwābagile ukwisa ukufuma ku Kuyapo kwa Ntwa. Uswe tusangalwike fiyo ukwikyēla akabalilo kala pāsi apa ukufuma pa fyīnja bamia kalongo-na-lwele-na-yumo.

⁴ Kangi, Tata, uswe nulwiysisyo tukwinamisya imitu gyitu mu lugindiko lwa banyambala abakulumba aba ukusuluka ukukinda mu ngulilo, indondwa sila isi Ugwe gwākolelile nkiboko Kyako, isi Ugwe uyobile syāli, “bandumi ba Ngulilo sya Kipanga,” abalumbilili. Mumo uswe tukupalisya Ugwe panongwa ya Mwikēmo unkulumba Pauli, ugwa Efesi. Mūmo uswe tukupalisya Ugwe panongwa ya Irenaeus, O Ntwa, Irenaeus umbombi unkulumba gwa Bāko; kangi kuli Mwikēmo Martin; kangi ikilo iki kuli u Mwikēmo Kolumba. Ntwa, mumo uswe tukupalisya Ugwe panongwa ya banyambala aba. Nkatikati mwa buRoma ubwangīsi, bwīputa-fifwāni bukwīsa nkati nkipānga, abene bālimīle bakifu ku Ndumi ya kipentekosti nu lusayo, ukuyoba mu ndimi, kangi—kangi ifika ifikulumba ni fiswigo, ukubumbulusya kwa babine, kangi ukusyusya abafwe.

⁵ Bingi ba abene, Ntwa, bākwābīgwe ukutumuligwa, nukugogigwa, nukulyesigwa ku ngalamu; ifindu ifikulumba fikuboneka pa buyo. I kīsu kyōsigwe ni lilopa lya bagolofu. Kangi, Tāta, ililopa lyābo likukūta pānja umwisyugu ukulwana

ni kipanga ikibibi kila, ikyabulogwe. Kangi Ugwe gwātīle, ilisiku limo akabalilo kako Ugwe gwālyónīle. . . “U gwandumi ālyonile ulwāngābya lwake pa kyene, kangi i—i lilopa lya mfwīlīla aligwesa lyālyāgīgwe mwa ikyene.”

⁶ Ntwa, tutula uswe ukuya. . . tuyege bitendekesye ukwima lilino, panongwa yakuti akabalilo kakwigala nkati. Bo uswe tukukēta i kinyamana ikya mbembe-ibili iki kikufyūka ukufuma ku kīsu, komma ukufuma ku lusīngi ni filundilo fya bāndu, “Ni mbembe bo kang’osi, loli ikyene kilinkuyoba bo yi nyīfwīla yila.” Uswe tukwitika isala yila yili kifuki lilino, Tāta, akabalilo kākō ifipanga ifi fikwībūngānia fyēne palikimo, “Ukutēndēka kikifwani ku kinyamana”; kangi ikyēne kisakuyaga kibibi pa kibugutīla kila, Ntwa, iki kītīsakwingīla. Lulalula lu lufuluko lwisa kwīsa, loli mu sala yila Ugwe gwāffīngīle ukwēga i Kipanga Kyako. Tutula uswe, Ntwa.

⁷ Bo lukālī ulutōnyēlo lwa mīsi ukugwa, Noa āli mu ngalaba. Bo gukālī u moto ukubagila ukutika Sodomu, Loti ākīndīle. Tāta, uswe tukwitika, bo amaka ga atomiki gakīsamo siku ukupufula ikisu ku tuyabo, i Kipanga kisakuyaga kikīndīle. Uswe tusangalwīke fiyo, Ntwa. Kangi, uswe tumenye ukuti ama bomu gatulikīgwe mbukyūngīla-ndege, ikilo iki.

⁸ Kangi uswe tubagīle ukukēta kubwa ku Mwanya nu kukēta u Mwanundumiana gwa mūndu ukufyuka ukufuma ku Kikota Kyake ukwanda ukubuka ku kisu kuli u Kunyakiligwa kwa Kipanga Kyake, kangi tumenye ukuti amalūndi Gāke amapala gala gatisa kupalamasya iki ikisu kyabutulwanongwa pa kabalilo kala; kabuno bo mūmo Rebekah itōgāga pa ngamila nukunyela ukusōkapo pa ngamila palapala pakati pa nyumba ya Abraham, pānja mu ngunda umwene alinkwagana nu nsingiligwa gwake. O Kyala, kangi i Kipanga kisakwagana nu Nsingiligwa gwītu mu mbepo, “Kabuno uswe twe tuli būmi kangi tusyēle tutisa kupīnga pamo ukubotesya bala bābo bikugon’utulo. I ngangabwīte ya Kyala yisakukuba, abafwe mwa Kristi bisakusyūka tasi, kangi uswe twīsakunyākīligwāga palikimo na bēne ukwākūwāgāna nu Ntwa (mu ngunda) mu mbepo, kangi bwīlanabwīla ukuya nu Mwēne.”

⁹ Oko, tutula uswe, ikilo iki, Ntwa. Tupapo uswe bunyafu bwa mbepo syītu, nu kwēga ububabe bōsa nu kusitakupāsya ukufuma kwa uswe, kangi uswe tuli yaga *fiyo* twēngelwīke na Mbepo Mwikemo. Unko u Gwandumi gwa Kyala alagīlege ikilo iki.

¹⁰ Ntwa, une ngamanya ikyākuyoba ku bāndu aba. Lilino, une ndinasyo i syambukulu ni findu fisimbigwe pa ifi Ugwe gwabombīle, loli ikyene kikwegela Ugwe ukulingania isya nkyeni, polelo une ngusuma ukuti Ugwe kupaga ikyene ukwīsīla mu Ngamu ya Yeso Kristi. Amenī.

¹¹ Lilino unko uswe tusanukile lilino kwa Buku gwa Busetuli. Kangi uswe tuli ikilo iki pa ngulilo ya kipanga ya . . . Ingulilo ya kipanga ya buna, Tiratira, ingulilo ya kipanga ingulumba iyi yimanyigwe ukuya Ngulilo ya Ngīsi. Ingulilo ya kipanga iyi yikwānda nkati ku 606 kangi polelo yamalike ku 1520. Une . . . Kyo kyōsa une nābagile ukubōmba, ukupimba icyēne panja. Abasukulu bīngi bikwēga—bikwega Mwikēmo Patrick ukuya lutondwa pamo . . . aligwesa . . .

¹² *Indondwa ihano-na-ibili* syāli “bāndúmi bahano-na-babili” aba Ngulilo sya Kipanga Ihano-na-ibili. Uswe tumenye kilabo nkilo, ukukinda pa kwilamwa, Luteri; kangi polelo Wesley. Uswe tukamanya yo ywāni u lutondwa lwa kipanga kya Laodikiya ulu lwisakuyaga. Ikyene kyo . . . Uswe tuli mu ngulilo lilino, ukufuma kulakula 1906 ku bwandilo bwa Pentekosti. Lōli pisa kuyapo u gwāndūmi yumo ikutupuka uyu isa kubosya lōsa tōsa u tumanyisyo, ukwēga i Kipānga ukwiténdēsya ukubuka ku Kāya. Lilino, u fundi yumo gwa—gwa . . . mwa Mbepo, uyu isakufyuuka ni fika ni fiswiigo. Lilino, une ngusuma ukuti Kyala ikututulaga uswe ukumanya iki.

¹³ Mu kusala iki panja, tukukēta ukwisila, Mwikēmo Patrick āli miana unkulumba. Kangi ukuya na fimo fyaiyolo ifikalatasi ifikūlu, Mwikēmo Patrick akāli gwa Katolika mma. Umwēne ākemelāga i kipānga kya Katolika. Kangi mu kabalilo aka ka Butendekesi, kala akamanyisyo aka abēne bālināko kāfukuligwe, nu kosisimikisya ukuti Mwikēmo Patrick ākemelāga ikipanga kya Katolika. Ukuti . . . Mwikēmo Patrick ālisile ukukindāpo ngati nnyāmbāla gwa kipāngānio, umwēne āli ni sukulu yāke mwēne. Umwēne icyākwanāda . . . akabalilo kāko umwēne anyakiligwe pa filoboko fya nyanja, umwēne, na bakalumbu bāke abanīni babili mpaka umwēne akāpilikēmo siku isyabēne kangi mma. Abēne bālyēgigwe pānja, lumo ku Roma nu kūlisya ukuya batumwa. Umwēne ālyēgigwe yōpe nu kūlisigwa ngati ntumwa kangi āpigwe i mbombo yakutima ingulube.

¹⁴ Umwēne āsimang’anyisye imbwa ukupākisya—ukupākisya ingulube syāke, na fyōsa bo ifyo, kangi isyēne sisaga mu ngūto ingindane ni findu ifi umwēne ābagile ukupa imbwa. Kangi ingi kubumalikisyo yāli njila ya bubopelo, mu lwālo lwa bwāto, akabalilo kāko imbwa syānkupililāga umwēne mōsa, mpaka umwēne alinkusōkāmō mu nyānja. Pankyēni ikwīsa ku buyo bwāke mwēne ubuganigwa, Ireland, kangi alinkummwāga unna nu gwīse bakāli būmi. Kangi Mwikēmo Patrick āli u—u kipwa ka unkulumba Mwikēmo Martin.

¹⁵ Iki, kyo kyāli kimo mwa kikulumba ukukinda-fyosa iki uswe twālimo nakyo siku mu lukindi lwa bandu ukufuma Yeso Kristi, āli Mwikēmo Martin. Ifipanga fyake fyalisusigwe na Mbepo Mwikemo, abene bosa baayobile mu ndimi, baali ni fimanyilo ni fiswigisyo, kangi ifika, itolo u luko losa

ulwa fika fikuboneka. Umwene äkyüngile u lwitiko lwa kiPentekosti pakati pa ngulilo ya kipanga yila ubu bwali bwégi ku Kikatolika, ubwiputa-fifwani na baNikolai bikwëgàna palikimo, ukupela i kipàngànio, kangu ukupela a—a baNikolai, aba uswe tukubakölèla abène *nikao*, kikusanusya “ukupönjola, ukupönjola, pamo ukugwisya,” abäpási, nu kwëga Mbepo Mwikemo ukufuma ku kilundilo, kangu “itolo u mpüti yo mwikëmo, itolo u nnyambala.” Muketile? Kangu polelo abene bikwitugasya mu njila yiliyosa abene bikulonda, une ngusakikisya, kangu itolo pëne päpo ugwe kwilata ikyene kwa mputi. Polelo abene. . .

¹⁶ Twäkyágile ikilo kyämmayolo, ukuti—ukuti abène babikilèpo abène, ukuti Konstantini äbikilèpo u bishupo gwakwànda, nu kubika ilyène. . . ukupa imiyumba igi ku bène, bo uswe tukubapa umwe amasiku na filifyösa ifi umwe muli nafyo fisimbigwe. Kangu polelo abene bäli nu lusekelo lwa butali-bwa-lisuba ulukulumba kula, ulu lwäli lisiku lya 21 lya Dizembala, ilisiku lipimba ukukinda gosa mu kynja. Kangu ätwèle nkati polelo u busämbüke ubu, ukuya, ukuti Umwène äli “lisiku lya lisuba.” Muketile, i—i lisiku lya lisuba ilisiku-lya-kupäpigwa, abène bätwèle ukupäpigwa kwa Yeso Kristi, ukufuma mu Epulelo ukubuka mu Dizembala gwa 25.

¹⁷ Dizembala gwa 25. Ukukinda amasiku mahano gala gäli akabalilo kâko abaRoma bäli ni sekelo syäbo ingulumba, ukusyungutila, na fyosa bo ifyo, kangu ako ko kabalilo kâko abène bäli nu lusekelo lwa bwipütäfiwäni ulukulumba ulu. Kangu abene balinkubika u nnyambala uyu ukuya kyala mwene pamwanya pala, kangu ukumfwika umwene mosa na filifyosa. Kangu abene baali na kyala gwabo palapala na bene. Kangu i. . . apo po päpo abändu ba ukufuma-fyinj'elifu bikwisa mu kuyapo, palapala pala, panongwa yakuti abene binogonaga ikipanga kyali mu Fyinj'elifu palapala pala. Muketile, nongwa yakuti abène bäli bakabi, bakäli nu bufumbwe bwa nakimo, sikali ni kipanga fyösa palikimo. “Fyinj'elifu älyändilèko,” bo bukäli bumanyisi bwa Kikatolika mpaka ilisiku ili. Muketile? Lilino, “u Fyinj'elifu ändilèko,” kabuno uswe tumenye ukuti ikyo kyo kisobi. U Fyinj'elifu: u Kwisa Kwakibili kwa Kristi kukutwala u Fyinj'elifu. Uko ko kotalusya.

I kisu kikukoloma, ukukútila ilisiku lila
ilinyafu iliyabwabuke,
Akabalilo kako u Ntwa gwitu isakugomokela
ku kisu kangu.

¹⁸ Lilino, u mwikëmo unkulumba uyu apa aali Kolumba. Umwène aali nnyambala unkulumba gwa Kyala.

¹⁹ Lilino, une ndinasyo isyambukulu syake mu luko lumo sisimbigwe pasi apa. Kyakwànda, ingulilo ya kipanga ya buna, *Tiratira*, ikyène kikusanusya ukuya “kwiyékèla,

kihobondoke,” pamo, “kyakifūnienie.” Muketile? Akēne kālī itolo kabalilo kabusigwana ukufuma 606 mpaka 1500.

²⁰ U lutondwa lwāli Kolumba, ukufuma ku Ireland na Scotland, uyu yo āli kipwa ka Mwikēmo Martin; kangī ālitūgēle kifuki ifyīnja malongo-ntāndatu ukufuma Mwikēmo Patrick, kangī popāpo u butumigwe bwāke bukwānda kifuki ifyīnja malongo-ntāndātu ukufuma Mwikēmo Patrick. Iyāke. . .

²¹ Umwene akālītikisyēmo siku ikimanyisyo kya kiRoma. Umwēne āli nnyambala unkulumba gwa lwītiko. Umwēne āpīkile ubumanyisi bwa kiRoma; nasiku ābūkīlēmo ku Roma, nu kupīka ikyēne lōsa. Yo, une ndinkutoligwa ukukēta kūko abēne bālīmpel’ubwikēmo siku umwēne. Mūmo abēne bābōmbile Mwikēmo Martin na bala, abēne bakālīmpel’ubwikemo umwēne na Irenaesus panongwa yakuti abene bākālī bālī mu Kipanga kila iki kyālī ni fimanyilo ni fiswigisyo fya Pentekosti, lolī bālītike. Umwēne akālyegīlēmo siku ubumanyisi bwa kiRoma, pa fimanyisyo fyābo. Umwēne ālyēgīle i Bāngēli kuli ukumanyisya ukufuma kwa yūba gwāke ugwābunyakyala, u kalumbu gwa Mwikēmo Martin, kangī akālyēgīlēmo siku ifimanyisyo fya kiRoma akabalilo kalikosa. Umwēne āmanyisyāga ukuti ifimanyilo fya Mariko 16 fibagīle ukukōnga umwitiki aligwesa. Amenī! Une. . . Ulo lo luko lwa miana une ngugana; ikwitika. Ena, nkulumba.

²² Umwene—umwene aapilike ilipilikigwe i Lisyu-lyapakanwa lya Kyala likubilikila. Ikyo kyo kimanyilo ikingi ikinunu ku mwene, muketile. Polelo nakimo kilinkumwimika umwene ukufuma pala, umwene abukile, uu-huu, uu-huu, umwene āli pa nsebwe akabalilo kāko umwene āpilike i Lisyu-lyapakanwa lya Kyala ilipilikigwe.

²³ Ikīka kimokyēne. . . Une ndinago mīngipo amāni. . . pāsī apa, lolī linga uswe itolo tukwēga iki. Ikīka kimokyēne kyālī kyākūti akabalilo kāko umwēne ābūkīle ku kāya kamo aka u Ntwa ālintumīle umwēne, kangī a kāya kala kakālōndīle ukummwambilila umwēne, popāpo abēne bābūkīle pānja pala kangī bāgēlīle uku. . . bālyēgīle abīmbi, na fyōsa bo ifyo, kangī balinkwīgāla ifipata kangī balinkugela ukummilisa umwēne lōsa ukwīsīla mu kukina, a bīmbi. Kangī umwēne alinkwānda ukulūmbilila, kangī ikyēne kyamilwisye lōsa a bīmbi kangī ifipata filikwīsa kuya fīgūke, umwēne alinkubuka nkyeni nkati, alinkulumbilila mulimosa. Umwene ālinakyo i kibugutila kyosa ukupindusigwa.

²⁴ Apa kalipo akāngi akanini kala une ngulōnda itolo mu luko lwa kuyobapo. Umwēne ābūkīle nkāya kamo. Abēne bālī nu twāya twābo twalupaso mu masiku gala, ena. Popāpo umwēne ābūkīle ku kāya kala, kangī abēne balingomwisye ukunkaga umwēne. Umwēne āgomokelaga, kangī u ndumiana gwa ntemi alinkuya mbine nubugāsi, kangī abēne balinkutuma

ukusuluka u nsebwe ukukōnga u mwīkēmo unnunu yula. Umwene alinkugomokela nukwilambalika mwene ukukilania undumiana ikufwa yula, kangi umwene alinkwisa ku bumi.

²⁵ Ikipanga kyake kyālīsusigwe na Mbepo Mwikemo, umwene akabagīle ukuya nakyo nakimo ikininipo, kabuno umbakasya aligwesa gwa kipanga kyake ikufimbilisigwa ukwisusigwa na Mbepo Mwikemo. Kangi umwēne alinkukānikāna kangi ābēngile unfyūkilo gwa Roma. Une ngusūbila umwēne āli lutōndwa lwa ngulilo yila. Ngimba umwēne ābōmbāga fiki? Nu kuyoba mu ndimi, ulosyo mu Ngamu ya Ntwa Yeso, ukubōmba ifindu filafila ifi abēne bālyāndīle. Linga Kyala yo nsitampaka, kangi iyo yo njila iyi Umwene abikile i Kipanga Kyake ku bwandilo, ikyene kikufimbilisigwa ukusyala lulalula, kangi ikyēne kilinakyo (bōpe mu bunandi) injila yōsa pāsi; kifuki ukukamatigwa panja *apa*, ukugomokela kangi ukwisila mwa Luteri.

²⁶ Lilino, uswe tukulonda ukwānda lilino, kangi tukete linga uswe tubagīle ukwānda ukwēga gamo mwa manandi aga ukwāndako lilino, ku. . . uswe tukwandaga pa linandi lya 18:

. . . *ku gwāndūmi gwa kipanga kya Tiratira sīmba; . . .*

²⁷ Ngimba umwe mwākētesisye aga—aga amabutwālilo? Indumi isi sikutwaligwa ku gwāndūmi, pamo undumbilili ikupimba u Lumuli lwa ngulilo ya kipanga yila. Muketile? Lilino, ikilo kya mmayolo uswe twasyāgenie, mu kwīgala kwa ngulilo ya kipanga iyingi ya—ya Pergamo, ukuti u gwandumi gwa kipanga (mu kuponjola kwa ngulilo ya kipanga iyi) isakwambililaga ibwe. Kangi mu libwe ili. . .

²⁸ Lilino, uswe twālyēgīle i “libwe” lila kangi likwīmilila, ilyēne likusanusya i “lyālabwe.” Ngimba ikyēne kyo fiki? U gwāndūmi isakuyaga yumo bo Peteri, ākōlelīgwe “ibwe.”

²⁹ Syāgānia ukuti i ngamu yāko yili nu butalule pa būmi bwāko. Lilino, une ngabagila ukubuka mbwingi fiyo bwa ikyo, nongwa yakuti u mōhēsi ali nu bufunda-mbalilo ubwabusyōbi; uswe tumenye ikyo; kikwānda abāndu *ukwīpilika*, na fyōsa bo ifyo, iki kikubopela mu bwīputa-misyūka. Kangi ubwīputa-misyūka bo bwa mōhēsi. Uswe tumenye ikyo. Kangi iyo yo njila, ugwe kufimbilisigwa ukuketesya. Mumo abene. . .

³⁰ Inongwa iyi abene balinkunkolela Yeso u “Belezebabu,” u “mōhesi,” panongwa yakuti, umwe muketile, Umwēne abagile ukulingania aminogono ga minogonelo gabo. Muketile, loli Umwene aali Lisyu lya Kyala. Kangi Bahiburi 4 alinkuti, “I Lisyu lya Kyala, lyūgipo ukukinda u lūbo ulupyasye kubilikosa, kope ukukētela-ngāni isya mminogono ga finyonyo fwa ndumbula, i linogonelo.” Muketile? Polelo, Umwene aali Lisyu, Umwene yo Lisyu lyabumi, kangi i Lisyu lyabumi likwisa mwa uswe kangi polelo Ilyene likubomba ifyakukonga filafila pa uswe. Muketile, filafila, panongwa yakuti Ilyene lyo Lisyu

lilalila. Muketile, Ikyene kyo kindu kilakila pakati pa uswe. Kangi iyo yo njila. Kangi utubalilo tumo bala bābo bakaya nkati mu mpaka gula bikuyoba ni ndimi, kangi uyūngi yumo ikusanusya ikyēne. Ngimba ikyene kyo fiki? I Lisyu lipeligwe mbili kangi pakati pa uswe.

³¹ Kangi polelo, uswe tukuketesya ukuti ugwandumi uyu ikwambilila...u gwandumi gwa ngulilo ya kipanga uyu alyambilile “ibwe.” Ilyēne lyāli libwe i *lyēlu*, komma ubugolofu bwāke mwēne, lōli “bugolofu bwa Kyala Mwēne.”

³² Kangi mu libwe ili lyāli “ngamu,” i ngamu iyi nayumo āmenye lōli yūyo ālyāmbilile ilyēne mwene. Umwēne āmenye iyēne, lōli nayumo uyūngi ābagile ukumanya iyēne lōli umwēne. Popāpo akabalilo kāko ugwe kupilika abamiana aba bikukutūfyā ugwe, ukukubūla ifyābo; abēne bo “Yohani,” abēne bo “Pauli,” abēne bo “Maria,” abēne bo “iki,” “kila,” pamo i “kingi.” Komma ugwe ukwitika ikyene, panongwa yakuti linga ikyene kyāli, umwene akabagila ukuyoba nakimo ikya ikyene. Muketile? Uko ko kutalusya. Umwene ikufimbilisigwa ukukyunga ikyene kwa yumwene. Umwene āmenye. Nayumo āmenye lōli umwēne mwēne, lōli umwēne āmenye panongwa yakuti u mpōnjōli aligwēsa umpelelesye ikwambilila i ngamu imbya mu yila—yila—yila injila.

³³ Ngimba umwe muketesisye Abraham aakoleligwe Abram, loli akabalilo kako Kyala aabukile ukumbombesya umwene, Umwēne ālyāndwile ingamu yake kwa “Abraham.” S-a-r-r-a aali Sarra, loli akabalilo kako Kyala ayaga pakumbombela umwene, Umwene alinkwāndūla ingamu yake kwa S-a-r-r-a-h: *Sarah*, “ndēnga.” Ngimba umwe mumenye ukuti Yākōbo...? Yākōbo āli “mpokapoka.” *Esau* likusanusya “kikesefu,” gwanywīli kangi nkeseфу; nkeseфу-ntu, kangi nkeseфу mōsa ukukilania, yo Esau. Lilino, kangi Yākōbo āli “mpokapoka.” Kangi *mpokapoka* yo “nsyōbi.” Ngimba Esau akāyobile, “Ngimba ingamu yake yikaya ngamu yake ya Yākōbo, ‘mpokapoka?’” Lōli akabalilo kāko umwēne ābigēne nu Ntwa ikilo kyōsa ikitali, kangi āpōnjwile, kangi āsayigwe, Kyala ālyāndwile i ngamu yake; Yākobo ku *Israeli*, “u nsōka na Kyala.” Pauli ākōleligwe *Sauli* mpaka umwēne ālyāgēne na Mbepo Mwikemo mbubūmbe bwa Lumuli ulu lwāmulikaga pāsī pa mwēne, ingamu yake yālyāndūligwe ukufuma kwa Sauli ukubuka kwa “Pauli.” Simoni, akabalilo kako umwene aalyagene na Yeso, Umwene ālyāndwile ingamu yake ukuya “Peteri.” Ukuti...

³⁴ Kangi akabalilo kako Yeso ikuponjola, Ingamu Yake yālyāndūligwe. Kangi Umwene isakusetulaga i Ngamu yila, “Umwene uyu isakuyaga nu Mwene, apōnjwile mumo Umwene ayīlile, umwene ālyāmbilile i ngamu imbya; kangi une nisa kusetula i Ngamu Yangu imbya ku mwene.” Muketile? Kangi umponjoli aligwesa, une ngusanusya, pakati pa luko lwa ikyo:

bala abalongosi na fyosa bo ifyo. Lilino, bōsa a bāna ba Israeli bakāli ni ngamu syābo syāndúligwe, nalōli. Uko ko kutalusya. Lōli bala abalōngósi abafyūke, akabalilo kāko abēne bāpōnjwīle, abēne bālyāmbilīle i ngamu imbya. Kēta mūmo ikyēne kikwīngililāna nkati? Itolo nubupelelesye.

³⁵ Kangi lilino uswe tukusyāgānia ukuti umwēne yōpe āli na “manna amafisigwe.” Lilino, a manna amafisigwe gīmīlīligwe ku nkate-gwābunāngisyo. U nkati-gwābunāngisyo gwāli kuli bapūti bēne. Uko ko kutalusya. Nkate-gwābunāngisyo gwaali itolo panongwa ya mpūti. Kangi abēne. . . Ikyēne kyāli kīndu kyāpasima kibūmbígwe kuli u mpūti, uyu yo, balongosi; kangi u nnyāmbála uyu ikuponjola. I kilūdilo kyōsa kyāli na manna, lōli umwēne āli na *mafisigwe* (gapasima) *manna*, pamo u “*busetuli ubwapasima*,” o, bwa ywani Yeso āli, kangi fyofiki ifya Umwene, fyosa ifya Umwene. Muketile, umwene ali nu busetuli bula linga umwene āpōnjwīle. Ku gwandumi, “Kolelela fiyo, kabuno umwēne uyu. . .” Umwēne āpōnjwīle. Alinkuyobela ku *gwāndúmi* gwa kipanga. Muketile?

³⁶ Lilino uswe tukwaga polelo, ikilo iki, uswe tukwānda itolo:

. . .*ku gwāndúmi gwa kipanga kya Tīratira sīmba;*
Ifindu ifi ikuyoba u Mwanundumiana gwa Kyala, uyu
alinafyo. . . ifisige ngati. . . ndapi sya moto, kangi injayo
syāke. . . ngati mkuba untine;

³⁷ Lilino, akabalilo kako uswe tumbwene Umwene mu yakubwandilo, Ngulilo ya Efesi, pamo ku bwandilo bwa Busetuli, uswe tumbwene Umwēne mu Bwāke ubupeteke-pahano-na-pabili ubūndu ubwīmīkīgwe. “Nywīli. . .” Uswe tukwaga ukuti Yohani alinkummwaga Umwene mu lisiku lya Ntwa.

³⁸ Akabalilo kako Umwene ikwisa lilino, Umwene yo Mputi. Akabalilo kako Umwene aali apa pa kisu, Umwene aali Nsololi, Nsololi gwa Kyala. Lilino Umwēne ālyēgile i Lilopa Lyāke Mwēne nukubūka pankyēni pa Tāta, iki kikupela Umwēne ukuya Mpūti. Akabalilo kako Umwene ikugomokela Umwene isakuyaga Mwalafyale. Nsololi, Mpūti, kangi Mwalafyale. Umwene aali Nsololi gwa Kyala, Umwene aali Ngwasi. Umwene aali Mputi gwa Kyala, Umwene aali Kang’osi. Akabalilo kāko Umwēne ikugomokela, Umwēne isakuyāga Ngalamu, u Mwalafyāle, (ikikolo kya Yuda) ukulagila.

³⁹ Lōli pakati pa bubōmbēlo Bwāke u Bwabupūti, akabalilo kāko inyumb’inyikemo yisyēle, polelo uswe tukummwaga Umwēne imile pala. Kangi Yohani āyobile umwene āli mwa Mbepo pa “lisiku lya Ntwa”; komma i lisiku lya buhano-na-mabili, komma pa Ndungu, ikyo kyo kyosa kisobi. Uswe tukukyagania ikyo, ndondesisye iliyene ukukinda mu Lisimbo, iliyene lyali lisiku lya Ntwa. Ili lyo lisiku lya mundu. U kwisa kwa Ntwa kwisakuyaga lisiku Lyake.

40 Kangi uswe tukummwaga umwene mu lisiku lya Ntwa. Kangi, akabalilo kako umwene alimbwene u Ntwa, Umwene āfwéle i “nywili inyelu-sya-matalala.” Kangi uswe tumenye ukuti ikyo kikwímila u ndongi.

41 Ikindu ikingi, Umwene akāli Mputi akabalilo kala, panongwa yakuti u Mpūti aapinyiligwe ukusyungutila pakati, kokuti *bubombelo*. Lōli Umwēne āpinyigwe ukusyungutila ifipāmbàga, pamwanya *apa*, iki kyāsanusyāga ukuti Umwēne āli *Ndongi*. Ameni! Kangi uswe tumbwēne Umwēne ikwēnda pakati pa fikolekelo fyākandulo fyāgolidi fihano-na-fibili.

42 Kangi lilino uswe twāgomokile ku “Gwaiyolo gwa masiku,” ukuya *mwēlu* ku Bulongi bwa Kikota Kyelu akabalilo kāko Danieli ālimbwēne Umwēne, “Isaga ku Gwaiyolo gwa masiku uyu inywili Syake syāli nyelu bo matalala.”

43 Lilino, “kyēlu.” A balongi abaiyolo ba kiNgereza ukukīnda ifyīnja, bālisibīle ukuya, akabalilo kāko abēne bābūkīle mu kikota kya bulōngi abēne bāfwālāga ikinywāmu ingiga inyēlu, ingiga inyēlu-matala, panongwa yakuti abēne bāli balōngi. Kangi Yohani alimbwene Umwene mu lisiku lya Ntwa, akabalilo kako Umwene aali *Ndongi*. Ameni!

44 Lilino uswe tukusyāgānia ukuti “Umwēne āli na maso ngati ndapi sya moto.” I fisige fila polelo ngati ndapi sya moto. . . Akabalilo kamo ifisige fila fyākupiligwāga na māsōsi gabūndu. Abene babagile ukwima nu kukuta pamwanya pa nnyambala ikufwa, kangi ukumanya nu maminiti mahano agakukōnga umwēne ayaga pakuya mūmi kāngi; lōli itolo ikibabilisi kyabūndu. Lōli kunyuma kwa ikyo gāli maka ga luko ulu Umwēne ābagile ukukēta palapala ukukilania ubūmi bwa nnyāmbāla nukumbula umwēne yūyo umwēne āli kangi fyōsa ifya ikyēne. Panongwa yakuti ukwene kwisaga lilino mu kundalika ngati moto. Ifisige fibagile ukukēta ukubūka nu kugomokela ukukīdamo mu kīsu-kya-pāsi, nu kuketa kilikyōsa iki kikubōmbigwa. Ngimba ugwe kwimaga kugu mu Lisiku lya Bulongi? Imbibi syako sisakuya ngelebune pankyeni pa Umwene.

45 Kangi umwe mukukētésya Umwēne ālinakyo, “Ukufuma nkanwa Kāke, u—u lūbo ulūgi ulwālwembe-kubili,” ulu uswe twālyāgīle lyāli *Lisyu*.

46 Uswe tuketile amalundi Gake gāli “mkuba untine,” na fyosa bo ifyo, iki kyanusyaga “Ulwalo Lwake.” Umwēne ikukanyangila i kikamatila-bwālwa kya bugāsi bwa Kyala Mwenemaka, kangi alinkukanyangila pāsi kangi alinkwēga ubutulwanongwa pa Mwēne, kangi nukwēlēla pānja, kangi alinkuhobosya Kyala. Uko ko kotalusya. Kangi u lwālo Lwāke lo lwālo lwitu:

Pa Kristi, i Lyālabwe ilikafu, une ngwima,
(alinkuti Eddie Perronet.)

Ifipālo fyosa ifingi fyo misanga yakwibila.
(Uko ko kotalusya.)

⁴⁷ Lilino uswe tukwaga apa, kila kabalilo bo Umwēne ikwagana ni ngulilo ya kipanga, Umwēne ikufumusya umwēne ukuya yimo mwa Ngamu Syake sya Bukyala. Lilino uswe tukusyāgānia kunyuma kula, ikyākwānda mu busetuli bōsa bo Bwakyala (u Bwakyala Bwapamwanya) ubwa Yeso Kristi: “Une ne Umwēne uyu āli, uyu ali, kangi isakwīsa. Une ne gwākwānda, kangi gwabumalikisyo, Kyala Mwenemaka.” Muketile, ubusetuli bwakwanda. Yohani alinkusyumbutuka ukuti akete ifi umwene ayobaga. Ikindu kyakwanda, Umwēne alinkuntwala umwēne ku . . .

⁴⁸ Mwalafyale aligwesa, akabalilo kako umwēne atwaligwe, umwēne—umwēne—umwēne ikuyoba uyu umwēne yo ywani; aligwesa. “Une ne *Gwakuti-na-gwakuti* akabalilo kāko une nguyoba kwa umwe, umwe mukampanya une. Une ne William Branham, Une ne *John Doe*,” aligwesa uyu ikyēne kili.

⁴⁹ Umwēne alinkuti, “Une ne gwakwanda kangi gwabumalikisyo; Umwēne uyu aali nu bumi kangi afwile; kangi ndi mumi kwa bwilanabwila.” O, mwe! U Bukyala. Apa uswe tukunketa Umwēne mu Bwāke ubūndu ubupeteke-kāhano-na-kabili bwa buyīlo Bwāke ubwīmīkigwe. Mu ngulilo yiliyosa iya kipanga Umwēne—Umwēne ikusegelela abēne mu bukindane bumo mwa bukyala bula, bumo ubukīndane bwa bula ubuyīlo ubwīmīkigwe.

⁵⁰ Lilino, ikilo iki, Umwēne ikwīsa nu moto gwa ndapi. Umwēne ikukéta pāsi mu Laodikiya . . . pamo pāsi mu Tīratira. Iyi yo ngulilo iyi i kipānga kyēgīgwe mu Kikatolika nu bwīputa-fifwāni, pamo i kiNikolai nu bwīputa-fifwāni fyēgēne palikimo kangi fipelile nu kupa imbāpo ku kipānga kyākwānda, kipānga ikipānganisigwe.

⁵¹ Kangi Kyala āyobīle ukuti i *mbombo* sya baNikolai (isi syāli mu Baefesi), ukukilania mu—mu kapanga kanini ka Pergamo silinkuya “kimanyisyo,” kangi alinkuyoba ikyēne kyāli “kimanyisyo kya Balaamu.” Kangi Balaamu yo yūyo ālimmanyisye Israeli ukubūka ukukilania kula nu kusulwa ubulogwe, pamo abēne basulilwe ubulogwe na Moabu (uyu yo āli gwakipānga undūngile), pamo i kipanga ikyāmwalō, ikibugutula ikikulumba. Kangi uswe tukusyāgānia ukuti Kyala āyobīle, ukuti ikimanyisyo kya baNikolai iki kyāli i . . . ukwēga i . . . ukubika gōsa a maka lōsa mu kipānga kimo nu kubīka ikyēne palubafu nu kupela ikyēne kipāngānio kimo, Umwēne alinkuti, “Ugwe kukibenga ikyene, kangi Une nkibengile ikyēne nīne.” Umwēne itolo ikūmilisye ukuyona, “Bēnga ikyēne! Bēnga ikyēne! Bēnga ikyēne!” Kangi ikyēne kyo kīsile mbusyūtūsyo ubwīsusye *kuno*. Kēta mūmo i kipānga kikukāmātigwa pānja,

papapa pamwanya *apa* mpaka itolo akāndu akanini akanandi, kangi ikyo kyo kipānga iki uswe tulipo lilino.

⁵² Lilino, mu lisiku ili lilyo u busetuli ubu bwālīsīle, pamo bwāli ku kipanga iki, ilyēne lyāli lisiku ili Roma āfumile pakuyēnga pamwanya imibwe imikulumba gya buyo bwābo, ubwa lyūndu ni ndete. Loli Umwene ikuyobela ku kipanga iki ukuti “Umwene akāli ikusyāla myoto gya ndapi igi gikukēta pāsi ukukīndamo nkabalilo, kangi ulwālo Lwāke lukaya lyūndu mma, kikōngōti, lōli ulwēne lo lukafu, mkuba ungeligwe mu ng’anjo ya moto.” Ulwalo lo lusingimikisye. Une nkiganile ikyo. Uswe tumenye apa uswe twimile.

⁵³ Umma ndaga:

Une mmenye imbombo syāko, kangi u lugano lwāko, kangi ububombelo bwāko, nu lwītiko, nu bufindang’oma bwāko, ni mbombo syāko; kangi isyabumalikisyo—isyabumalikisyo ukuya nyīngipo ukukīnda isyakubwāndilo.

⁵⁴ Umma ndaga, i kipānga kikuboneka ukuya kifuki lōsa kitumuligwe ukusōsyāpo, itolo akalolotelo akanini, kangi abēne bāsokilēpo ukufuma ku ngomano ingulumba isyamwambepo, kangi bo u luko lwa kusūbila pa mbombo. Kyala atikulōnda uswe ukusūbila pa mbombo.

⁵⁵ Ikyo kyo i—i kimanyilo kya kyābūmi. “Uswe tukumwēgela Ndindwana Jones kula i mbabu simo. Kangi uswe tukwegela *Gwakuti-na-gwakuti*, abana babo, kula i myenda gimo.” Kangi ikyo kyo kili kanunu mosa. Lōli, komma ugwe ukusūbila pa ikyo, komma ugwe ukubōmba ikyo. Nkundwe, ikyo—ikyo—ikyo kyo mbombo inunu; u nnunu, umwenekaya umwīfyūsi isa kubomba ikyo. Lōli iki ikyēne kikwēga ukuya Nkristi kyo bwēndelemo bwa kupāpīgwa-kangi, lōsyo lwa Mbepo Mwikemo. Umma ndaga.

⁵⁶ Kyālolotile lōsa, abēne balinkugomokela ku mbōmbo mbuyo bwa lugano nu lwītiko, ukufika ku bwingīpo kangi bwīngīpo kōsa akabalilo bomumo ikyēne kyākīndilile.

⁵⁷ Umma ndaga:

Une mmenye imbombo syīnu, . . . Une mmenye u lwītiko lwīnu, une mmenye ubufindang’oma bwīnu, na fyosa bo ifyo . . .

⁵⁸ Lōli lilino uswe tukuyaga pakwēga ilinandi lya 20, pilikisya ku iki:

Palema-isi Une ndinafyo i findu finandi ukulwana na ugwe, panongwa yakuti ugwe kundeka u nkikulu yula Yesebeli, uyu ikwikōlēla mwene nsololi-gwākikikūlu, ukumanyisya kangi . . . ikusyoba abambombo bangu kangi ukusulwa ubulogwe, kangi ukulya i findu ifikemesigwe ku fifwani.

⁵⁹ Lilino, “nkikulu.” Ngimba uswe twāsyagenie fiki *nkikulu* ālimilīle ikilo kya mmayolo? I “kipanga.” Lilino, lilino uswe tukusyāgānia apa ukuti abēne bākōleligwāga “baNikolai,” “ikimanyisyo kya Balaamu,” kangi lilino ikyene kisile ukuya “Yesebeli.”

⁶⁰ Lilino, “Yesebeli.” Linga ugwe kukētésya, iki kyo syambukulu ingulumba. Lilino, linga umwe mukulonda ukusimba ikyene, andaga mu Banyafyale Bakwanda, ukufwana na...Banyafyale Bakwanda, kifuki 16. Yesebeli akāli mwanundindwana gwa Abraham mma; napamo gwa kibugutula iki ukwilania apa, u Roma unsitakyala. A baNikolai bāli kitalalifu, ikipāmbō kyānyīho kya Bakristi aba bālipāgwile bene ukufuma ku Bakristi ababwanaloli, “bikuboneka ngati bakaya nu Lwitiko.” Kangi abene bālongdaga ukupela i kipanga ukuya bugonelo, mumo abene bayilile umwisyugu; ngati kubugono, kisita Mbepo mu kyene na panandi; “Amasiku ga fika gakindile. Kyōsa ikyo kyaali kya ngulilo iyingi. Uswe tuli nu bukundwe.” U Mason unnunu, Unkīndāne Mwīnitu, pamo kalikōsa bo ikyo kikutwāla ikyo. Kangi ikyo kyo kili kanunu mōsa, loli ikyo kitisamo siku ukwega ubuyo bwa kupapigwa ukupya mwa Yeso Kristi, ubupoki ku moyo, u Bwanaloli ubu.

⁶¹ Umma ndaga, u Yesebeli uyu. Lilino umwēne āli mwanundindwana gwa Abraham, ikyo kyo kyabwanaloli, u ndēnga gwa bwiputafifwani. Pa kabalilo kala akabalilo kāko i kikolo kyabunyafyāle, ikikolo kyāke kyabunyafyāle, kyafumwike nu busubiligwa bwa bugasi bwa bunyambuta kwa Baalim. U tāta gwāke āli mpūti gwa kifwāni kya A-s-t-a-r-t-e (Une ngamanya mūmo umwe mukuyoba ikyēne, une itolo nkipīmbīle ikyēne mu syāmbukūlu). Ahabu ābōmbīle injila yāke bo yu Konstantini. Ikisu ikikulumba ikyāmaka iki kyālāmbalēle kifuki na Israeli, popāpo polelo. . .

⁶² Ngimba kyofiki ābōmbīle Konstantini ikilo kyammayolo? Umwēne akāli mpīndūke. Umwēne āli gwandyāli. Ngimba umwēne āgelāga ukubōmba fiki? Umwēne ālyēgile a Bakristi, akabalilo kāko abēne bālimbūlīle umwēne abēne bikwīpūtāga. . .(Kangi lilino pala, kumbukilaga, umwene yo i-. . .uswe tukuyoba lilino isya kiNikolai). Kangi umwēne āyobīle linga abēne bābagīle ukwīpūta, kangi umwēne isakubaponjolāga ubwīte ubu, polelo umwēne ābagīle—umwēne āngāli ikuyaga Nkristi. Umwene āli ni njosi. Āsingwīle ingulu syāke nyēlu, ikilo kila, isya kipingika. Kūko a Basikalī ba Kolumba bapāpīgwe, palapala pa kabalilo kala; lilino apa po pāpo abene bikwegaga ubwīme bwābo. Lōli umwēne akābōmbilēmo siku kalikōsa ngati Nkristi! Pa kimo mwa fipanga fya kiNikolai, kikukōleligwa Mwīkem. Sofia, umwēne ābikile ikipīngika. Mūmo une nāyobile nkilo, ikyo kyo kyēne ikīndu umwēne ābōmbīlemo siku ikyo kyāpilikigwāga kalikōsa ngati umwēne āli kuli i kipānga, namūmo une nābagile

ukulōndèsya ukufuma mu galigōsa ga māni ga syāmbukūlu; kangī bīngi abāngi abasukulu bikuyoba ikindu kilakila. Uswē tukamanya nakimo isya lupīnduko lwāke, lilino. Lōli ngimba umwēne ābūkilēmo mu fiki? Ikindu iki umwēne ālondāga ukubōmba, umwēne ākētīle bīngi ba Roma, lilino.

⁶³ Lilino kēta ku iki, kētésya injila iyi. Kangi kētésya mūmo i Bāngéli likusisimikisya ikyene, Kyala, abamia na bamia ba fyiinja bo ikyene kikāli ukuboneka. Kangi Konstantini ābómbīle akabómbēlo kalakala, Kyala āyobīle apa, aka Ahabu ābómbīle.

⁶⁴ Lilino, Konstantini ākētīle ikiyabo ikikulumba ikya bāndu bāke kyāli aba kiNikolai aba, Bakristi. Bamo mwa bene balinkukoleligwa “basāmbūke,” abo bo baPentekosti; abene baali “basāmbuke kangī babunguluka-bikemo,” kangī fiki-ikingi. Kula ko kūko ifimanyilo ni fiswīgo fyīnu fyālāmbālēle. Lōli i kipānga *kyakipeligwa* polelo kīsāga nkyēni ukufyuka ku kipāngānio. Ngimba umwēne ābómbīle fiki? Konstantini ākinile akayabo ka bukomu. Umwene ikubuka ukukilania kula nu kwega abinake bapanja, nu kwega abinake ba Kikristi, nu kōngāna i fipānga palikimo, ikubīkapo u—u. . . alinkutwāla ubwīputa-fifwāni mu Kikristi. Kikristi nu bwīputa-fifwāni fyālyégēne mu kipānga kya Pergamo.

⁶⁵ Lilino, ngimba Umwene āyobīle fiki ukukilania apa ku iki ikilo iki? Ikindu kilakila iki Ahabu ābómbīle. Ahabu, ukōngelela-maka i kitāngalāla kyāke, ālyégīle Yesebeli, uyu umwīputa-fifwani-nkīkulu; ukukasya ikitangalala kyake, ukwaga amaka mingipo mu Israeli.

⁶⁶ Kangi ikyo kyo iki ifipanga fikugela. Umwe muketile kūko abene bikugela ukutendeka i Bāngēli, ukuya nalyo ilyene ikyinja kya kilabo mu' 62? Ukuti ilyēne lyo i Bāngéli ili lisakubasangalusya abaYuda, ilyēne lisakusangalusya abaKatolika, kangī ukusāngalusya a baProtestanti. O, nkundwe! Une ndinakyo ikinyuzi ikitumuleko. Une ngaya nakyo ikyene na une ikilo iki, umwe mupilike une ngubala ikyene ikilo ikingi palema. Mwaketa lelo umwe, umwe muketile.

⁶⁷ O, ifindu fila ukugela ukubāla! Abēne bikwēga ifīndu fya Kyala ifikēmo nu kubalania ifyēne mu njila yiliyōsa, ukubāla nu kutēndēka i kilūdīko kya mbalilo. Ikyo kyo iki ikipānga kibombīle. Ikyēne kyābītīkisye abāndu mu kyēne pa lwālo lwa kuponania amaboko, nu kuya basāmbuke na filifyōsa ifīngi, abāndu abasitakumesīgwa-kangi. Loli mu Mbili ugwa Kristi ugwabwanaloli, iki kyo kikaya kipanganio, loli u Mbili gwambutitu—ugwambutītu ugwa Kristi, ugwe ubagile ukwisa nkati mula pasi pa njila yimoyene, kangī ikyo kyo ukwisila mu losyo lwa Mbepo Mwikemo. Kotalusya! Kangī ifimanyilo filafila ifi fyātīkīle abene abatumigwa, fikutika i Kipanga. Uko ko katikati kotalusya!

⁶⁸ Lilino, uswe tutikulondigwa ukupepusya nukuyoba, “Mulimosa, uswe tukubukaga ukwingila na Assemblies. Uswe tukubukaga ukwingila na ba Oneness. Uswe tukubukaga ukwingila na *iki*, pamo aba Baptisti, pamo aba Methodisti.” Unko uswe twilünge na Kristi! Syála mwábúke ukufuma ku findu ifi. Panongwa yakuti kila kimo mwa fipāngànio fila fyo lōsa kanunu, lōli abēne—abēne bikwēga ifimanyisyo fyābo ni findu fyābo, kangi ugwe kufimbilisigwa ukubūka kukēta linga unketēsi gwपालिपōsa isakukwītikisya ugwe ukwīsa nkati mu kīsu kila nu kuya nu lukomano. Linga ugwe utikumanyisya itolo katikati mumo abēne bikubómbēla, ukukusōsyāpo ugwe, ugwe ukabagila ukwitugasya ni li Bangeli. Kyala akabagila ukubōmba ikyēne, Umwēne ikubēnga ikyēne. U Nkristi aligwēsa uyūngi umpāpīgwe-kabubili ābagile yōpe. Bīngi ba bāndu bala pānja pala bo lōsa . . . bikulōnda ukubōmba, bikulōnda ukubōmbēla, kangi bikulōnda ubulilani. Loli ugwe ukabagila ukubomba ikyēne, abēne bikukubāyāga ugwe panja. Ena, baleka abēne bakukage ugwe panja, buka mula, ega u Mbepo Mwikemo mulimosa. Uko ko katikati kutalusya. Loli, umwe muketile, abene—abene bikulonda ukwega ikyo—ikyō ikimanyisyo. Abēne bikulōnda ukuya na umwe kūko umwe muli ni hela nyīngi. A Baptisti bāli nu buyobelo bumo mu’ 44, “U elifu-elifu yumo ukōngelēlāpo mu’ 44.” Ngimba abēne bāfyāgile fiki?

⁶⁹ Itolo bo mūmo undumbilili unkulumba Billy Graham āyobīle, akabalilo kāko umwēne āli mu Louisville, “Une ngubukaga nkaya . . .” Alinkuti, “Mwikemo Pauli isakubukaga nkaya, umwene isakupelaga u mpinduke yumo; gomokela kunyuma ikyinja kya kilabo umwēne yo—umwēne ali malongo matatu ukufuma mu yumo yula; unkulumba-mwīsikūlu-mwīsikūlu-mwīsikūlu-mwīsikūlu, ukufuma ku lupinduko lumolwēne lula.” Umwēne alinkuti, “Une ngubukaga nkaya, ukukólela maelifu malongo matatu, une ngugomokelaga ikyinja kya kilabo kangi ngabagila ukubaga malongo matatu.” Kangi iki umwēne āyobīle, umwēne—umwēne ātendike ubuyobelo ubununu, loli pōpe une ndikwitika ukuti unkundwe gwitu umpala āli ntalusye. Umwēne alinkuti, “Umwe bōlo balūmbilili.” Alinkuti, “Une nisa kubapa umwe ingamu syabo na adiresi, umwe mukwitugasya na malundi gīnu pa mesa nukubasimbila abene u kalata mbuyo bwa kubuka, ukuyoba ku bene.”

⁷⁰ Une—une mu luko lumo ndinkunyonywa umwēne panongwa ya ikyo. Une nunganile u nnyāmbāla ukuya iki umwēne ali, komma u nsyōbi yumo; ima palapala panja nukuya iki ugwe guli. Kangi une nkiganile ikyo. Lōli une ngulōnda ukuyoba, “Billy, ngimba ywāni āli pamwanya pala ukwēga u mpīnduki yula uyu Pauli ālinagwe? Iki ikyene kyāli, Billy, linga ugwe gwabagile itolo ukuleka abēne ukugomokela kula nukuponia amaboko, nu kusumukila mmwanya, nu kuyoba, ‘Ena, une

ngwitikisya Yeso ukuya Mpoki gwangu gwa pamwenepamwene,' kangi unko umwēne itugasyēge pala mpaka umwēne ikufwa nu kubola, kangi apapigwe kangi mwa Mbepo Mwikemo, umwēne isakupelaga abapinduke abapya.”

⁷¹ Nkundwe, ugwe gwe. . . umwēne ikuteketa nu moto, ugwe ukabagila ukunsimisa umwēne lōsa. Umwēne ali bo nyumba pa moto mu mbelo unnywamu, ugwe ukabagila itolo ukubomba ikyēne. O, umwēne ikubalanila kulikosa, nkundwe, unsanuki gwa Kristi ugwanalolili, umwēne akabagila ukwitugasya kimyemye. Umwene yo itolo. . . umwēne ali pa lwendo. O, une nhowike fiyo! O, mwe! Ulōsyō lwa kabōmbelo-kaiyolo ulwa Mbepo Mwikemo ulu lukubika umoyo gwāko pa moto! Ukabagila ukwīma kimyēmye, umbelo gukukupisya ugwe, umbelo gwakubopabopa ugwamaka gwise itolo ukūmilisya ukupūta ugwe. Fiki une itolo ngūmilisya ukulyēsa ugwēne imbabu, nu kukīndilila nkyēni. Ena, nkulumba! Nayumo afimibilisigwaga ukwega u mpīndūki gwa Pauli, Pauli egile abēne mbusolofu ukufwana mwa Kristi mpaka umwene āfwile ku mwēne, kangi ukuya mumi mwa Kristi, kangi Umwēne abombile fyosa ifingi fya ikylene. Uko ko kutalusya! Ikyo kyo iki ikylene kili.

⁷² Abakūndwe ba kiBaptisti bo banunu. Lōli i elifu-elifu iyākōngelelāpo, kyo kiliku ikinunu ikyēne kikubōmba? Ugwe ulinasyo ingamu elifu-elifu ukōngelēlāpo. Mulimōsa, itolo itūgasya pāsi nu kupela bamo linga ugwe kulōnda ukubika abēne pamwanya pala. Ikyo kyo kili kanunu mosa, loli, nkundwe, iki uswe tukulonda syo ngamu pa Buku gwa Bumi gwa Kang'osi, babūtigwe ukufuma ku lwālo lwa kīsu, basukigwe mu Lilopa, bīsūsīgwe na Mbepo Mwikemo, ifimanyilo ni fiswīgo fikukōnga umwe.

⁷³ Lōndēsya i syambukulu. Une ngunyonywa umwe mwēsa mwābagile ukwēga i Ngomano sya Nicaea nu kubala ifīndu fila, ukukēta mūmo abafwilila bala bākolelile u lulapi lula ulwa pentekosti. Une ngukubulaga ugwe lilino, nkundwe, umwe mwe ba Baptisti, Methodisti, kangi kilikyosa iki ugwe uli, u Lumuli ulwānalōli ulwanalolili. . . ulwēne lukaya kipānganio kya kiPentekosti, lilino; lōli u lwanaloli, lwanalolili u Lumuli lo Bwendelemo bwa Pentekosti. Ukusuluka. . . Une mfumile pakuya masiku na masiku lilino, isyambukūlu sila, nakūmbile isyēne nkati mōsa une nābagile ukwāga kulikōsa, kangi ikylene kyo lulapi lula lwa pentekosti ulu lwāsyele lwabūmi ukufuma ku Pentekosti ukubuka ku kabalilo aka. Ena, nkulumba! Kigūtīgwe pānja.

⁷⁴ Bamo mwa bene bikuyoba, “Mulimosa, ikipanga kya Katolika ikikulumba kyālimile amayiga. Fiki, ikylene kikulisimikisya ukuti umwēne yo Kipanga ikyanalolili.” Fiki, ikyēne kikaya kindu kihesya kwa une, ni kīsu na filifyosa ifingi kunyuma kwa umwēne, umwēne ābagile ukuyako. Loli iki kyo—

kyo kindu kihesya, ko kala akapambo akanini aka kakwabigwe pânja, kala akanini akanândi, kabâyigwe pânja, kasopigwe mu minyolololo, kakekigwe ku tupatu. Ngimba abêne bâliko siku bulebule? Panongwa yakuti u Mbepo gwa Kyala gwabumi ikwendendeka mu bundu bwabo. Kangi gyosa imisyétano gya gehena gikabagila ukuponjola ukulwana ni Kyene! “Pa lyâlabwe ili Une nisakuyēnga i Kipānga Kyāngu, kangi ifipata fya gehena fitisakubagila ukutola ukulwāna ni Kyēne.” Apo po kilipo ikindu ikyanaloli. Ikyo kyo iki kikupa u Mbepo Mwikemo ku balumbilili ba kiMethodisti aba, na fyosa bo ifyo, apa. Muketile, ikyēne kikubapela abêne ukufyuka mmwanya, kikubomba ikindukimo kwa ugwe. Ikyēne kitisakutoligwamo siku.

⁷⁵ Ahabu, yula unsyōbi. Muketile, umwēne ikubūka ukukilania kula, umwēne ikuyoba, “Lilino, linga une nābagile itolo ukulungisania lilino, nukwēga ikīsu ikikulumba iki. Kangi linga une ngwēga u mwanundindwana gwa ndumiana ugwaiyolo yula pāsī pala, ena, yula... uswe—uswe tukuyaga bīnàke.” Ngimba umwēne ābōmbàga fiki? Ukūlisya bulabula ubukusi bwa kupapigwa kwake.

⁷⁶ Lilino, akabalilo kako ikipānga kya Protestanti iki *kikubōmba* kikugomokela nukōngāna ni kipanga kya Katolika, ikyēne kisakubōmba ikindu kilakila ikyēne kyābōmbile kunyuma kula. Ahabu ālitūgēle mu lisiku ili...

⁷⁷ Ikyēne kyo kili katatu kōsa. Umwēne āli mu bwendelemo bwa pakilo-pakati ubwa njila ya Israeli, kangi *apa* ikyene kikwisa ku kilo-pakati kangi, kangi uswe tukwisa ku kilo-pakati kangi *apa*. Ingulilo itatu bo yikāli iyi; ukubūka nkati *munu*, nkati *munu*, kangi nkati *munu*.

⁷⁸ Lilino, linga umwe mukuketesya, Ahabu ālyēgile Yesebeli ukukasya abāndu bāke. Ikyo kyo katikati iki Konstantini ābōmbīle. Umwene ātugésye ikipanga ikinywamu, kangi alinkwega ikigemo nukutendeka ikibwe ikinywamu, ukumfwika u nnyambala uyu lōsa, pāpa, ukumtugasya umwene pamwanya pala. Umwēne āli kyala yumo ugwābūmi, umwēne ābagile ukuyoba ku bēne, kangi—kangi ukumbula umwēne isya mbībi syābo, kangi kila itolo kilinkusangalusya ikipānga ikikulu ikilungule kila, kangi ukusōkāpo abēne balinkubūka. Naloli! Ikyo kyo kyene! Ena, lōli ikyo kikalinsangalwīsyē unnyambala yula uyu apāpīgwe kabubili, akabalilo kāko abēne bikwēga ikyo kangi polelo ukutwāla nkati i nyīho syabwīpūtafifwāni isya kuyoba inyīpūto. Ngimba abēne bābōmbile fiki? Abēne bāgwīsisyē pāsī Jupiter, nukufyusya Peteri. Abēne balinkwēga pāsī Venus, nukubikāpo Maria. Kangi ikyēne kyātwēle—ikyēne kyātwēle ubwīpūtafifwani nkati mu mabuyo ga Kikristi.

⁷⁹ Kangi akabalilo kāko Ahabu alyēgile Yesebeli, umwēne ābōmbīle ikindu kilakila ikingi. Umwēne ātwēle ubwīpūtafifwāni mu Israeli. Kangi Yesebeli ābōmbile fiki?

Umwēne āgogile unsololi aligwēsa umwēne ābagile ukwēgèla ifiboko fyāke pamwanya. Ngimba uko kutalusya? Momūmo bābōmbile a bapāpa. Aligwēsa u Nkristi gwānalòli abēne bābagile ukubīkapo ifiboko fyābo, abēne bābagōgile bala.

⁸⁰ Lōli lwālīpo u lutondwa lwa ngulilo yila, ugwaiyolo Eliya! O, ena, nkulumba! Umwēne akātīlāga, ukubabūla abēne isya ikyēne. Ena, nkulumba! Umwēne āli lutōndwa lwa Kyalala lwa ngulilo *yila*. Alinkufika pasi pa kabalilo kamo umwene alinkuti, “Ntwa, une ne mwene ntiga uyu asyele.”

⁸¹ Kyalala alinkuti, “Lilino, gūlila i miniti, gūlila i miniti, gūlila i miniti, Eliya.” U-huu. “Une mbombile ndinabo abamia bahano-na-babili mfišile panja ukusyūngutīla, nkati kwisīlya. Muketile? Ugwe utikumanya kūko abēne baliko. Abēne bali panja pala, baFarisai, baSaduki, baBaptisti, baMethodisti, na baPresbeteri, lōli une ngwisa—une ngwakusōsyāga abēne ukufuma mula, ugwe itolo gūlila. Muketile? Une ndinabo abēne panja pala. Balipo. . . abene bo—abene bo—abene bo Bangu, kangi abene batikufugama ilifundo kwa Baalim mpaka na lino.” Lōli ugwaiyolo Eliya aali Lisyu-lya-pakanwa lya Kyalala mu lisiku lila. Umwēne naloliloli ali luko lulalula lwa Lisyu-lya-pakanwa lya Kyalala ku kwisa kwakwanda kwa Kristi, kangi ikyēne kisakuyaga kyākwegelela kya Lisyu-lya-pakanwa mu kwisa kwakibili kwa Kristi kangi, ukufwana na Masimbo.

⁸² Lilino, uswe tukusyāgānia ukuti aka Yesebeli akanini aka, akabalilo kāko umwēne āfikāga ukukilania kula, umwēne nalōli āyāga pakutumula pāsi fyōsa fya figemo fya Kyalala nu kubīkāpo ifigemo fyāke mwēne. Kangi umwēne āli na baIsraeli ukwinama pankyeni pa kifwani. Ikyo kyo katikati iki i Konstantini ābōmbile akabalilo kāko umwēne ābūmbile i kipānga kya Katolika. Umwēne ātwēle ubwiputa—fifwani ukukilania mu—mu kipanga kya Kikristi, kangi āfīmibilisyāga a Bakristi ukwinama ku fifwani. Iyo yo katikati ngulilo iya ngīsi kangi; ingulilo ya ngīsi ya Israeli, ingulila ya ngisi iya—iya kipānga; ukwinama ku fifwani. Kangi Eliya āli yo lutondwa mu lisiku lyake.

⁸³ Kangi alinkupela gwēsa Israeli ukwīpūta Baalimu, kangi momūmo kyābōmbile i kipānga kya Katolika ku Tiratira.

⁸⁴ Lilino, une ngulonda umwe uketēsya ikindu ickingi kikutika apa, une nālyēgile isyambukulu syangu apa. Yeso aayobile ukuti umwene aali. . . ikólelāga mwēne nsololi-gwākikikūlu. “Unkikulu yula Yesebeli, uyu ikwikolela mwene (ikwikolela mwene) u nsololi-gwakikikulu.” Lilino, umwe muketile, ikipānga kya Katolika kitikwitikisya abāndu bābo ukubala i Bāngéli panongwa yakuti abene bikuyoba ukuti u mpūti yo yuyo mwēne abagile Mwakyala ukulagunya i Lisyu lila.

⁸⁵ Ena, ubo bo bulīngānie ubwabwānalòli ubwa nsololi. Unsololi ali nu bulinganio Bwamwakyala ubwa Lisyu lya Kyalala. Uko ko katikati kutalusya. Mūmo u mūndu abagile ukukōlela

yumo, umundu yumo, “u nsololi” kangu polelo nukuyoba, “abēne bali nu busetuli ubusóbi”? Ikyēne kyo itolo bo bwīngi bwa bwīnogonelo bo bwanubulumiana Bwāsyēpwa kangu, umwe muketile. Muketile? Muketile, ikyēne kyo—ikyēne kyo i . . . U *nsololi* kokuti “u ndagusi untalusyi, yūyo i Lisyu lya Ntwa lyālisīleko, u busetuli bwālisīle ku mwēne.” I lisyu *nsololi* kokuti “u ndagusi gwa Lisyu Lyabunyakyala.” Yeso alinkuti, “Linga alipo yumo mwa umwe uyu gwamwambepo pamo nsololi, une ne Ntwa nisakuyoba ku mwēne. Kangu linga iki umwēne ikuyoba kikwisa kukuboneka, polelo mpilika umwēne, une ndi nu mwēne. Linga ikyēne kitikwisa ukuyako, polelo komma ukumpilika umwēne.” Ikyo kyo kyosa. Ikyene āli yo—ikyene āli Bwakyala Lisyu lya Kyala, kangu i Lisyu lya Ntwa lyalisile ku basololi.

⁸⁶ Lilino, abene balinkuyoba ukuti i *kipanga* iki kyaali “nsololi.” Lilino kumbukilāga, ikyēne kyāndulīgwe ukufuma ku kiNikolai iki lilino, ikyēne kyāndulīgwe ukubuka ku “*mwēne*.” Umwe muketile ikyene? U “Yesebeli.” Lilino, ikilo kya mmayolo kyāli “kimanyisyo kya Balaamu.” Muketile, “kimanyisyo kya baNikolai” kangu “ikimanyisyo kya Balaamu.”

⁸⁷ Lilino, Balaamu yo yumo uyu āpēlile ubulogwe na Israeli. Kangu ngimba a—a—a baNikolai bābombile fiki? Balinkupela ikipāngānio. Popāpo bīka ifyēne fyosa-fibili palikimo kangu ugwe gwālikyo u *mwēne-nkikulu*, “kipānga.” Nalōli! Busetuli 17, “U ndongwe unkulumba uyu ikwītugāsya pa misi mingi.” Nkīkūlu, ndogwe. Ngimba umwēne yo fiki, pamo umwēne yo ndogwe bulebule? Umwene ikusulwa amalaya, amalaya gamwambepo, ukulingania-mbutungulu i Lisyu ku bandu. Sōkāko ku būmilisi bula! Ikyo kyo naloli bumilisi. Uko ko kutalusya.

⁸⁸ Lilino, muketile, umwene ikwikōléla mwene nsololi-gwakikikulu, “Uswe twe tuli yumo! Uswe twe lukomano-lukulumba! Uswe twe kibugutila kya Laodikiya kangu, u lukomano lwa banyambala, kangu uswe twitikisēnie *iki*, kangu *iki*, na *kyakuti*. Polelo ugwe pilikisya kwa uswe!” Loli . . .

⁸⁹ Yula—yula umpūti unnini pamwanya apa ukundālusya une isya Elizabeth Frazier, pamo undīndwana gwa Frazier yula. Alinkuti, “U—u kadinolo ikulōnda ukumanya linga ugwe ubagīle . . . pamo u bishopu, linga ugwe gwālyōsīsye u ndindwana uyu Frazier.” Alinkuti, “Umwene ikwisa ukuya gwa Katolika.”

Une ndinkuti, “Ena, une ngupilikisya ikyo.”

Alinkuti, “Ngimba—ngimba ugwe gwalimmosisye umwene?”

Une ndinkuti, “Ena, nkulumba.”

Alinkuti, “Ngimba ugwe gwalimmōsisye umwēne bulebule?”

Une ndinkuti, “Mu losyo lwa Kikristi.” Uu-huu.

Umwene alinkuti, “Ena, ngimba ugwe kusanusya fiki na ikyo?”

Une ndinkuti, “Ulōsyo lwa Kikristi, injila iyi i Bāngéli likuyoba. Yilipo injila yimoyēne itolo ukōsya mu lōsyo Lwakikristi. Umundu aligwesa mu li Bangeli āyubikigwe pasi pa misi mu Ngamu ya ‘Yeso Kristi.’”

⁹⁰ Umwene āsimbile pási, alinkwanda ukusimba bo lula. Alinkuti, “Umwe mumenye, i kipanga kya Katolika kyālisibile ukubomba ikyo.”

Une ndinkuti, “Ndili?” Une ndinkuti, “Une ndi ni syambukulu syōsa isyaiyolo apa isi une mbagilemo siku ukuya nu bukolelelo, ukufuma ku London na kulikōsa ukūngi.” Polelo une mbagile ukufunda akabalilo kako isala iyi yikusegelela, akabalilo kako ikindukimo kisakuboneka. Hmm. Une ndinkuti, “Une—une ngulonda ukumanya apa.” Une angali ngubuka. . .

Umwene alinkuti, “O,” umwene alinkuti, “mu i Bāngèli.”

Une ndinkuti, “Ngimba ugwe kuyoba ikyo. . .?”

Umwene alinkuti, “Yeso āpangénie ikipanga kya Katolika.”

Une ndinkuti, “Ngimba Peteri āli yo pāpa gwākwānda, polelo?”

Alinkuti, “Kifuki naloliloli.”

Une ndinkuti, “Une nālínogwīne ‘i kipānga kyāli kisitakutoligwa kangī kitisa kiāndukāga, kangī bōsa abamisa bāyōbigwe mu kiLatin ukuti ikyēne āngāti kikwāndusya mma.”

Umwene alinkuti, “Ikyo kyo kyabwanaloli.”

⁹¹ Une ndinkuti, “Ena, umwe naloliloli mubōmbile ukwāndūla kumo ukufuma akabalilo kala.” Une ndinkuti, “Linga i Bāngéli lila lyo būku lya Katolika, polelo une ndi gwa Katolika gwa njila-syaiyolo.” Muketile? Uko ko kotalusya. Une ndinkuti, “Une ndi m’Katolika gwakayilo-kaiyolo, polelo.” Kangi une ndinkuti, “Ikyene naloliloli kyāli. . .”

Umwene alinkuti, “Ena, lilino, umwe muketile, ili Bāngèli lyo itolo syambukulu isya kipanga kya Katolika.” Umwene alinkuti, “Kyalala ali mu kipānga Kyāke.”

Une ndinkuti, “Kyalala ali mu Lisyu Lyāke.” Uko ko kotalusya.

⁹² “Unko i Lisyu Lyangu liyege lyabwanaloli, kangī i lisyu lya mundu aligwesa uyungī butungulu.” Kangi apa pa uyu Buku gwa Busetuli yo mwēne Buku (Unko une nāndisye ikyēne.) ili Yeso ābīkilēpo ulwītikisyo Lwāke. Kangi i kindu kyākwānda iki Umwēne ābombile ko kusētūla u Bwākyala Bwāke, kangī Umwēne lōsa ikubomba ikyēne. Kangi alinkuti, “Aligwesa uyu isakwegako kalikōsa ka Ilyēne pamo ukōngelēla kalikōsa ku Lyēne, kilakila kisakwegigwa (ikiyabo kyāke) ukufuma mwa Būku gwa Būmi. Nsayigwa yo umwēne uyu ikubala, pamo umwene uyu ikupilika. Kangi ngunigwe yo umwene

uyu isakōngelélàko ikindu kimokyene ku Kyēne pamo ukwēga kalikōsa ukufuma ku Kyēne.” Mwāketa lelo umwe, popāpo mukukēta i kiyabo ikipalapala. Polelo komma siku ukongēlélàko nakimo ku Kila; itolo kileka Ikyēne mu njila Ikyēne kili, kangi itolo umilisyaga ukubūka nkyēni.

⁹³ U Mbepo ikusetulaga Ikyēne kwa ugwe linga ugwe kuyaga itolo gwakwiyufya, nsūma Umwēne. Muketile? Uko ko kutalusya. Lilino, polelo Ikyēne kikaya kitabanikane. Kyala... Yeso alinkundagisya Tāta panongwa ya... kuyoba, “Une ngukupalisya Ugwe, Tāta, ukuti Ugwe ufisile ifindu ifi ukufuma mmaso ga barabbi, kangi ababishopu, kangi abakadinolo, abaketesi-mōsa bapamwanya, kangi—kangi asetwile Ilyēne ku banike ku luko ulu lwisakumanyila.” Muketile?

⁹⁴ Ikyo kyo iki ugwe kulonda. Ubwēne bo busetuli bwa Kyala ubu bubagile ukwisa pene papo bomūmo Umwene aayobile pala, “Ngimba yo ani uyu abāndu bikuyoba Une ndi?”

Umwēne alinkuti, “Ugwe gwe Kristi, u Mwanundumiana gwa Kyala Gwabumi.”

⁹⁵ Umwēne alinkuti, “Simoni, ugwe ukamanyilamo siku ikyo mu seminale. Muketile? Nayumo ākubūlilēmo ugwe ikyo. Ikyo kikwisa, kyāli busetuli ukufuma Kumwanya. Kangi pa lyālabwe ili Une nisakuyēnga i Kipānga Kyāngu, kangi ifipata fya gehena fitisakutola ukulwāna ni Kyēne.”

⁹⁶ Ubo bo katikati busetuli ubu Abelo ālinabo mbwāndilo. Ubwēne bo busetuli; bwāli akabalilo kala, ubwēne bukāli busetuli, kangi ikyene bwila kikuyaga busetuli. Uko ko kutalusya.

⁹⁷ Lilino, uswe tukusyāgānia apa ukuti umwēne āli nkikūlu lilino, kangi *unkikūlu* ikwimilīla i “kipanga.” (Ngimba uko kutalusya? Kristi ikwisila ku fiki? Nsīngiligwa, u nkikulu, u mfunde umwīkemo.) Kangi *unkikūlu* ugwaiyolo apa, umwene iyobelāga mwene ukuya Kipānga kya Kyala; lōli, iki umwēne āli, umwēne āmogēsīgwe mu bukabi nu lwāambo, na filifyōsa, kangi āli ni kikopo kya bunyanyasi bwa bulogwe bwāke, ukuti umwēne āpēlile bōsa abanyafyale ba kisu bagāle nu bwalwa bwa ikyēne. Ngimba uko kutalusya?

⁹⁸ Lilino, uswe tukummwaga umwēne apa ukuti umwene ikukoleligwa “Yesebeli.” Kangi Yesebeli, ububībi ubu Yesebeli ābōmbīle, bo itolo umwēne ākolelīle nkati pakati pa bala a baIsraeli, umwēne alinkubabika abēne ku bufwe nukubomba kilikyosa iki umwene ābagīle, kangi—kangi ukuyenga ifigemo fyake. Ngimba uko kutalusya? Ikyo kyo katikati iki ikipanga kya Katolika kyābombīle. Ikyo kyo katikati. Lōli lilino unko uswe tubale itolo panini ukukīndilīlāpo. Iki kikuyaga pakuswīgīsya umwe. Utubalilo tumo umwe mukuya baswīgīsīgwe, umwe mwisa kulya panini ukōngelélāpo.

...ikwikolela *mwene nsololi-gwakikikulu*, (Lilino, linga umwene ikuyoba, “Une ne nsanusi ntiga gwa Lisyu.”) kangi ikumanyisya kangi *ikusyoba abambombo bangu ukusulwa* amalaya...*ukulya ifindu ifibikigwa ku fifwani*.

⁹⁹ U nkundwe yula uyu ālālūsīsyē isya “liyoka,” isya “kulya ikipaso mu ngunda gwa Edeni.” Umwe muketile iki ikyēne kili (Bule umwe?) akabalilo kako Umwēne āyobīle, “ilya,” apa. Iki ikyene kyāli, mwambepo, umwe muketile. Kangi i... kangi...

Kangi une naalimpele umwene ifwasi yakupinduka kuli bulogwe bwake—ubulogwe; kangi umwēne alinkusita kupinduka.

Kēta. Une nisakuntagaga umwene nkitala, (Ngimba lo luko luki ulwa kitala? Ikyā bwāpanja. Ikyo kyo katikati iki umwēne ali umwisyugu.) *kangi bala aba bikusulwa ubulogwe nu mwene mu lukubilwo ulukulumba, pene papo abene bikupinduka ukufuma ku mbombo syabo.* (Uko ko kubūka mu Mpyuto Unkulumba.)

Kangi... nisakugoga abāna bake nu bufwe;...

¹⁰⁰ Whee! Ifyāke fiki? Unndindwana ugwaiyolo uyu ali na bāna bamo. Lilino Busetuli 17. Balinga ba umwe...? Mwesa ba umwe mwāli apa ikilo kya mmayolo, une ngusakikisya. Umma ndaga. Busetuli 17, iki ikyaiyolo ikilogwe, ikipanga kya Katolika, kyākōleligwāga u “ndogwe,” kangi umwene āli “yūba gwa bamalaya.” Bakābagile ukuya balumiana, abene bāli *fipanga*.

¹⁰¹ Lilino ko kugu kuko ikipanga kya Luteri, ko kugu fyosa ifi fifumileko? Ko kugu kūko ikipāngānio kilikyosa kyafumileko? Ngimba ko kūgu u bwāndilo bwa ikyēne, Laodikiya? Aba kiNikolai kubumalikisyo balinkubūmba mu ikyo; ikyo kyo katikati kīndu kilakila kāngi. Ugwe ukabagīla ukukibeka ikyene, nkundwe. O, Eliya ākōlīle panja ukulwana ni kindu mu lisiku lyake. Yōhāni alinkukoolela panja ukulwana ni kyēne mu lisiku lyāke. Ena, nkulumba! Komma ugwe ukwinogona ugwe kuyoba mwa gwimwene, “Uswe tulinagwe Abraham ukuya tāta gwitu: kabuno une nguyoba Kyala abagile ukufuma mmabwe aga ukufyusya abāna kwa Abraham.” Muketile? Itolo tukabagila ukubekigwa.

¹⁰² Lilino, umwēne āli na bāna. Ngimba u Yesebeli ugwabwanaloli āli na bāna? Ena, nkulumba! Pilikisya:

...Une nisa *ngubagoga abana bake*...

¹⁰³ Fiki? I kipanga kya Katolika, a bāna bāke bo kipanga-kipāgūke kya Protestanti. Muketile, ikyene kyo katikati, panongwa yakuti abene bikubomba ikindu kilakila. Bōsīgwe mulamula mu mwēne ukwisila mu lōsyo lwābo ulunyomosye, lōsyo lusita-lisimbo; ukuponania amaboko kuli u Mbepo Mwikemo; “Tata, Mwanundumiana, kangi Mbepo Mwikemo”

mbuyo bwa “Yeso Kristi.” Kangi itolo ukubomba kalikosa aka kakulwana ni Bāngèli. Pope! Kangi abene bikwenda mulamula mu kyene.

¹⁰⁴ U mwanundindwana gwāke ābilikigwāga Athaliah, A-t-h-a-l-i-a-h. Umwēne ālināyo umwēne...Umwēne, Yesebeli, ālinagwe Athaliah ēgīgwe kwa Yehoramu, u mwanundumiana gwa mwalafyale gwa Yuda, kangi lululu ifigemo fya Baalimu fyālīmīle mu Yerusalemu. Lilino, ugwe utikufimbilisigwa ukubuka ku syambukulu kuli ikyo, ilyo lyo i Bāngéli. Muketile? U mwanundindwana gwāke, Athaliah, ālyēgīgwe ku mwanundumiana gwa Yehosafati, uyu āli Yehoramu. Kangi abānabalindwana bake bābombile ikindu kilakila iki umwene ābombile.

¹⁰⁵ O, mwe! Ngimba umwe mukabagīla ukukibona ikyēne? Kēta mūmo ifipānganio fila fibōmbīle, bakundwe? Abene bikwisa palapala ukugomokela ukukindamo Luteri na bene, katikati itolo, nu kwipāngānia bēne palikimo mbuyo bwa kwitikisya u Mbepo Mwikemo. Kangi Pentekosti abombile ikindu kilakila katikati. Abene balinkutoligwa itolo ukummwitikisya u Mbepo Mwikemo akindililege nkyeni nukuya ni njila Yake, nu kukindilila; kangi u bwēlu bulibōsa bukwīsa, itolo kētēsya ikyēne ukwisila mu Lisyu, kangi kindililāga. Abēne balinkutoligwa ukummwitikisya u Mbepo Mwikemo alōngólēle, abēne balinkufimbilisigwa ukutendeka ikipanganio nu kutumulako ukufuma ku kilikyōsa ikīngi iki kyābagile ukwīsa mula. Balinkubūka kulakula ukutalula ukugomokela nu kwēgīgwa mu kindu kila kāngi! Itolo katikati. Akabalilo kāko uswe tukufika ku ngulilo yila, umwe itolo kētēsya iki kigugūlīla umwe ukusuluka pa nsebwe apa. Muketile? Ukwēgīgwa kulakula ukutalula ukugomokela nkati! Yeso ayobile apa, “Umwēne... Yesebeli uyu, umwēne ikwikōlēla mwēne ‘nsololinkīkūlu,’ kangi une nisakunsopa umwene nkitala kya bwāpanja, nu kugoga abana bake bōpe” (Lilino, lo luko luki...?) “nu bufwe.”

¹⁰⁶ Ngimba bo fiki...ngimba lo luko luki ulwa bufwe bulipo abana bake bikugogigwa nabo? Umwe muketile abene bafwile lilino! Mwambepo bafwe! Abene bakaya nabo ubusetuli! Abene bamenye ikipanganio kyabo, abene bamenye katekisimu gwabo, abēne bamenye ikimanyisyo kyābo ikya kipānga; lōli akabalilo kāko ikyēne kikwīsa ukumanya Kyala, bamo mwa bene bakamanya nakamo akakufwana ni Kyene ukukinda u Hottentot abagile ukumanya isya kilo kya ku Igupti; uko ko kutalusya, akabalilo kako ikyene kikwisa naloliloli ukumanya u Mbepo Mwikemo. Nguswiga; kolela Ikyene...ikulonda ukunkolēla Mbepo gwa Kyala “undagusi,” pamo u “mōhēsī,” isya... ukwisila mu mbepo imanyanyinogono, ni findu bo ifyo, nu kukaga panja ububibi. “Fiki, umwene akaya gwa kipāngānio kiyitu mma. Ikibugutula kila, o, *brrrrr*.” Muketile, abene itolo

batikumanya. Kangi polelo mukukobolela Ikyene ni—ni ngamu ya “Yeso Mwene,” pamo uluko lumo lwa “bikemo-babunguluka,” pamo—pamo uluko lumo lwa kindu bo ikyo. Itolo batikumanya!

¹⁰⁷ Kangi isala yili kifuki ku kiboko akabalilo kako ikindu kila kisakuyweluligwaga. Ikyo kyo katikati. Kyala ikubombaga ikyene ukuya nsisimikisiyumu une nimile kunyuma kwa kigemo iki, panongwa yakuti Umwene isa kuyugānia abāna Bake pānja ukuya nsisimikisiyumu une ngwimila papapa apa. Kyala ku Mwanja amenye ikyo. Ugwe kunyitika une ukuya nsololi gwa Ntwa, umbombi gwa Ntwa, ugwe mbilika une. Umwēne ali kifuki fiyo ku kiboko. Ena, nkulumba.

¹⁰⁸ “A bāna bake bisa kugogigwa nu bufwe bwamwambepo.” Keta abēne: batalalifu kangi banyīho. Keta ku i...keta ku bītu...Uswe tutikufimbilisigwa ukuyoba isya baBaptisti kangi baPresbeteri, uswe tumenye abēne bafumile pakufwa kuli i fyiinja. Fiki... .

¹⁰⁹ Akabalilo kako Luteri aali nu lusasanio lwake, ukwitikisigwa, linga umwene abagiile ukuya...Linga umwe ākīndīlīle nkyeni, iki—iki ubwēndelo bwa kiPentekosti ubukulumba lilino bwābagīle ukuya kipanga kya Luteri. U Bwēlu bwābagīle ukwisa ukwisila mu bukemesigwe, linga Wesley ākongīle nkati. Umwēne...Luteri akābagīle ukukōnga ikyo. Umma, nkulumba, abēne batalile bali baLuteri.

¹¹⁰ Popāpo polelo Wesley ikwisa. Ukufuma pāpo Wesley āfwīle, polelo fiki fyābonike? Abēne balinkupāngānia ikyo, nukutēndēka abaMethodisti ba kiWesley, Gwantwaya kiWes...o, u luko lōsa lwa kiMethodisti. Muketile? Kangi akabalilo kako...Abene bali nu lusasanio ulukulumba, loli akabalilo kako abene bāsopīlēmo i kipanganio, ngimba kyabonike kyo fiki akabalilo kako Pentekosti ikwisa mula ukuyoba mu ndimi nu kutwala ukupyanikisiya kwa fyabupi? Abēne balinkutoligwa ukwēnda; babakōlile abēne bōhēsī.

¹¹¹ Lilino ngimba u Pentekosti abombile fiki? Ikindu kilakila iki abene babombile! Kangi ngimba abene bali poki? Itolo bo bafwile ngati nsumali-pa-lwīgi. Ena, nkulumba! Ikyo kyo katikati. “Une ngusopaga abana bake nkitala kya—kya kitala kya bufwe, nu kubagoga abene.” Ena, unko—unko une mbale ikyo ukuti umwe mwisakukibona apa, une ngusubila ilyene lyāli linandi lya 22:

Kangi Une nisakuntāgāga umwēne nkitala, na bala bābo bikulogwa ubulogwe nu mwēne ku mpyuto unkulumba, (u—u Mpyuto Unkulumba)... .

¹¹² Ikyo kyo iki kikukindamo. Lilino kumbukilaga, unko une niime apa itolo i miniti, u Mpyuto Unkulumba go gula—gula gūgo gukuyaga pakusopa nkati mula, bo bāndu bala aba bo bafūnde abagonatulo aba bakāli na mafuta mu nyāle syābo; lōli abēne bāli ba kipāngānio, abāndu abanunu, bābūkāga

ku kipanga, kilikyōsa; lōli abēne bikwīsa kuli a mafuta, lōli bakābile fiyo lula. Muketile, ukunsōpa umwēne mu Mpyuto Unkulumba, umwēne isa kwingila nkati mula, i kipanga kya Katolika kikubūka nkati, bōsa ba bāna bāke bikubūka nkati nu mwēne, mu Mpyuto Unkulumba.

...pene papo abene bikupinduka ukufuma ku mbombo syabo.

¹¹³ Komma—komma a bāna aba bali nkati mula; lōli i kipanga kyēne, abo bo bāna bāke (bo kipāngānio), komma abāndu aba bali nkati mula, bo baKatolika abapelakisa, Baptisti, Presbeteri, pamo baPentekosti. Une ngwipilika nsulumanie kuli abene. Itolo, “Ena, une . . .”

“Ugwe uli Nkristi?”

“Mulimosa, une ndi gwa Presbeteri.” O!

¹¹⁴ Ikyo kyo kikaya kīngìpo ukubōmba ni Kyēne ukukīnda ukuyoba “i ngulube yifwele i sādulo-ya-falasi yāli falasiya-bubopesanio.” Polelo ngimba fiki nkisu gwabagile ugwe ukubomba ukufwana na ikyo? Fiki, nakimo na panandi. Une ngāsanwīsyē ikyo kyasūnga, ubo bo . . .ubu bukaya . . .ubu bukaya buyo nabumo kuli sūnga, ubu bo—ubu bo Nongwainunu. Muketile? Une itolo nālonidaga ukupa ikyakulingania. Muketile, loli ikyo—ikyo kyo kutalusya. Muketile, ifyēne fikaya nakyo nakimo—nakimo ikyakubombapo ni Kyēne ukukinda nakimo.

“Une ndi gwa Pentekosti.”

¹¹⁵ Ikyo kikaya nakyo kangī mma ikyakubomba ni Kyene ukukinda nakimo. Ugwe ubagile ukuya gwa malongo-manakalongo-na-kimo ifya fipāngānio fyābo, lōli ngimba ugwe gwe mwāna-umpāpīgwe gwa Kyala? Naloliloli, ngimba umwe munganile aligwesa ni ndumbula yinu yosa, nu moyo gwako, kangī ugwe kungana Kyala, kangī ugwe bwila . . .kali yumo ikubomba fiki kwa ugwe? Linga ugwe kufyuka mmwanya, kuyoba, “Hmm!” bo kikekela-matapwa kya ngino, ikyēne kikunāngisya u Mbepo Mwikemo asōkilepo, linga ugwe nalōli gwālimo nagwe siku Umwēne.

¹¹⁶ Kēta:

...asulwe umwēne apīndūke isya mbōmbo sila.

Kangi Une ngubagogaga abanake nu bufwe; . . .

¹¹⁷ “Abāna bāke,” aba Yesebeli. Lilino, ngimba u Yesebeli ābōmbile fiki? Ālimmwégisye umwanundindwana gwāke mu lukīndi ulungi (Iwa Yuda) ukukilania kula, ukukilania mu Yuda. Lilino ketesya ububombelo bwamwambepo. Lumo une mbagile ukulaba ikylene lōsa. Apa, kētésya iki kifuki fiyo lilino:

¹¹⁸ *Apa po* alipo Yesebeli, na Israeli. Lōli *apa* alipo Yuda, ikyākweḡelēla ikikīndāne ukukilania apa, pa kīngi kimo; uyu yo Yehosafati ali ukukilania *apa*. Umma ndaga. Lilino, uyu

apa āli Ahabu; lilino *apa* alipo Yesebeli papapa nkati *muno*. Lilino, umwene ikwisa nkati *muno* nukutendeka bosa ba Israeli ukubuka ku kifwani.

¹¹⁹ Ikyo kyo katikati iki ikipanga kya Katolika kyābombile kunyuma mmasiku gāke akabalilo kāko Konstantini ālyōngēne a baNikolai (abatalalifu banyīho pamwanya nkati *kuno*) mu i—ku i—i kipānga kangu ku bupānja, nukutēndeka ububūmbe bwa bwīpūtafifwāni bwa Kikristi. Une ndikulonda ukufulasya ubwipilike bwīnu, bāndu ba kiKatolika, lōli une ngumeleligwa pa nkyeni pa Kyala. Ikyo kyo kyosa i kipanga kya Katolika kili, kyo bubumbe bwa bwīputa-fifwāni bwa Kikristi: inyiho, ni fifwani, na bilifyosa ifingi. Uko ko katikati kotalusya, itolo ububumbe bwa bwiputafifwani. Lilino, ikyo kyo kyabwanaloli. Linga une ngufwa mu miniti iyi, ubo bo bwanaloli. Kangi a baProtestanti mulamula mu kīndu kilakila, itolo mu kiyabo ikīngi.

¹²⁰ Lilino kētēsya iki Yesebeli ābōmbīle. Polelo, umwe muketile, u—u mōhēsi. . .Umwēne ālilāmbīke fiyo, umwēne ālyēgile abānabalindwana bāke. Umwēne āli nu mwanundindwāna apāpīgwe *apa*, kangu u mwanundindwana uyu ikubūka ukukilania *apa* ku nnyāmbala unkulumba uyu mwīkemo kangu ikwēga nukumwēga u mwanundumiana gwāke; kangu ikutwāla i kīndu kilakila ukukilania nkati *muno* ukufuma kwa Yehosafati, ukukilania mu kiyabo iki.

¹²¹ Lilino, abaNikolai bwanaloliloli, aba kiNikolai, abatalalifu abanyīho aba bālōndāga ikipāngānio kila, abēne bālyēgigwe nkati ikyēne *muno*. Kangu lilino kētēsya ikīndu kilakila. Abēne balinkwēga Yesebeli *apa* (i kipanga kya Katolika), kangu ukusuluka *apa* umwēne ikwēga abāna bāke (ifipāngānio fyāke) kangu ikwēgesania ikyēne mulamula nkati bala ukusuluka kula, kangu ikubōmba ikīndu kilakila ku bēne. “Ukugoga abana bake nu bufwe,” ubufwe bwamwambepo. Ukwipāngānia bēne ku bufwe, kangu ikīndu kyākwānda umwe mumenye, u Mbepo gwēsa akīndīle.

¹²² Mbula une. Unko une itolo mbalālusye umwe ikīndu kimokyēne, ugwasymbukulu aligwesa *apa*, iki une mmenye balipo bahano pamo ntāndātu ba umwe mwitugesye *apa*. Une ngulonda ugwe gwise nu kundwālila une i Lisimbo limo pamo—pamo ubusīmbe bumobwēne bwa—bwa syāmbukūlu, ukuti kilikyōsa kya fila ifipānga ifi fyāgwīlēmo siku nu kugomokela nkati mu kipāngānio kyafyūkīlēmo siku kangu nu lusanio. Mbula une. Akabalilo kako abene balinkwīpāngānia bene, ngimba abene balinalo siku ulusanio ukufuma papo abene bapangenie? Umma, nkulumba! U Mbepo ābalekīle abēne. Une ngwīngisyāmo Pentekosti.

¹²³ Akabalilo kako i Sayo sya kiPentekosti syāgwīle, kangu umwe mwesa mwāyobile mu ndimi, umwe bākabalilo-

kaiyolo, mukuya na sila i Sayo sya kiPentekosti ni findu, filinkugwa. Ukukindāpo akabalilo umwe mwālinakyo iki umwēne mwakibilikile General Council. Ikyābūmi kyo kyōsa kinunu, lōli komma ikipāngānio. Ikindu kyākwānda umwe mumenye, umwe mukābagīle ukwīkāsyā ikyēne, umwe mwafimbilisigwāga ukubūka kulakula ukugomokela nu kuya “mwāna gwa . . . Sētāno,” nukwipāngānia mwīmwēne.

¹²⁴ Kangi polelo u Lumuli ulungi lulinkwisa pala, ukufwana ni Ngamu ya Yeso Kristi. Polelo abene balinkukamandanigwa mōsa, kangi balinkuti, “Nsaya Kyala, linga ugwe ukaya ni ngamu ya Yeso, ugwe kubuka ku gehena. Kangi uswe tulinakyo Ikyene, kangi umwe mukaya nakyo Ikyene.” Ngimba abene bikubombaga fiki? Itolo bāfwile palapala pala mu njila syābo; balinkupela ikipāngānio ukufuma ku kyēne. Muketile? Mbuyo bwa kuleka u Bwēlu itolo ukubalanila ukwīsila i kipānga, ikyēne āngāli pakyēne kikwēga ubuyo bwāke. Loli ugwe kwipāngānia gwimwene. Ngimba ikyene kyo fiki? U mwāna gwa Yesebeli. Kangi abene bosa bāfwile, palikimo.

¹²⁵ Lilino une ngulonda ukubalalusya umwe i kindukimo. Ngimba aba Assemblies of God, pamo aba Bumobwene, pamo—pamo balibosa ba bene basumwīkēmo siku mu lusasano ulukulumba ulōngānie? Nakamo napanandi! Uluyigo ulu lwākindāga itolo, ukuti u Mbepo Mwikemo isile ukusuluka pa kisōko (mwe bingi ba umwe mwitugesye papapa lilino) mu 1933, kangi ububombelo ubukulumba bwa bubumbulusyo ubu bwayaga pakuboneka pa buyo, āyobile, “Ikyēne āngāli kikupyāgila i kīsu-kya-pāsi,” kangi ikyēne nasiku ukwīsa ukwīsila mu kipāngānio kilikyōsa ikikīndāne napanandi. Kyala ābūkile pānja mu fiyabo nu kufyūsya mmwanya u gwābapānja, kifuki, ukwānda u luyigo lula. Kangi kēta iki Ikyene kibobile! Muketile?

¹²⁶ Ifipāngānio fila, nakalinga itolo bo ifyēne fikupāngānia, ifyēne fyo fifwile. Umwene alinkuti, “Une ngubagogaga abanake nu bufwe.” O, mwe! Une mmenye umwe . . . Ngulāmba komma ukwipilika mbubibi kwa une, loli une . . . Linga une mmenye Iki kangi ndikukiyoba Ikyēne, une ne nsyōbi gwa pāsi-pāsi, kangi Kyala isakungolelelāga une gwākwāmūla panongwa ya Ikyēne. Une ngulōnda ukuya bo Pauli, “Ukuleka’mma ukufumusya ulufūndo lōsa lwa Kyala.” Uko ko kutalusya. Umma ndaga. Umma ndaga.

¹²⁷ Lilino, kangi abēne bāyēngīle ifigemo mu Yerusalemu. Lilino une ngulonda ukukēta . . . Kangi akabalilo kāko Yezebeli ālyēgīle Ahabu, umwene ātwele ififwāni kuli Israeli ukufugamako. Momumo ikimanyisyo kya baNikolai, ukwēgana nkati mbwiputafifwani; kyālyegīle pāsi Jupiter, ukumbikapo Peteri; kangi Venus, kwa Maria; kangi bo i Bāngēli lyāyobīle, “Umwēne āpelīle gwēsa Israeli ukutulw’inongwa.”

128 Popāpo i kipānga kya Katolika kyāpelile bōsa abānabalindwāna ukwēgigwa mu kipāngānio kimo, kangi ikindu kyosa kyo butulwanongwa, bo yu Yesebeli ku mwanundindwana gwake. Umma ndaga. Kangi mukubōmba iki akabalilo kāko u kilingo-bufyuke kyābikigwe, kangi Pāpa Boniface—Boniface III ālyégile ikikota kyāke, kangi abēne bālinagwe u—u kyala pa kikota, abēne bakāli nakamo kāngi mma akabōmbēlo kuli u lōsyo lwa Mbepo Mwīkēmo lumo mu kipānga. Uko ko kotalusya. Abēne bālinato utumanyisyo twābo ni nyīho, nu kukīndīlila nkyēni.

129 Kangi akabalilo kāko i kipāngānio kyālītikisye i kimanyisyo kilakila, abēne balinkusōsyāpo lōsa u bwābūke bwa Mbepo Mwīkēmo ku kipānga, Baptisti, Presbeteri, Methodisti, na fyosa. Abene naloliloli babombile! Kangi polepole uswe tukukēta abēne bikukofoka kangi bikufwa bomūmo Yeso āyobile isya mpesa gula. Lilino, u Mbepo Mwīkēmo gvesa mu fimanyilo ni fiswigo fyabikigwe mu lisiku ili likindile. Kangi abēne bafikile ukuya bakabi, mūmo umwēne ābōmbīle. Polelo umwene alinkupela ikisu kyosa ukutulw'inongwa, panongwa yakuti umwene abukile ku kisu kilikyosa, umwēne na banabalindwana bake. Uko ko kotalusya.

130 Lilino nkētésya Umwēne ikukōlélā umwēne mu ngulilo iyingi iya kipanga lilino. Kētésya Umwēne ikukōlélā kuli umwēne. Kētésya Umwēne ikupepeka pāsi apa ku bumalikisyo, nukusōsya panja a Basyāle Bāke, “kunongwa ya Basaligwa,” itolo banāndi, ukuti nagumo unyōfu āngāli gukupokigwa linga . . . abāngi mma.

131 Mumo ikylene kisīmbígwe mu Busetuli 13:6. Ugwe gwiganile ukwisa ku kila itolo i miniti? Ukuti Umwene aayobile . . . ukuti, “Unkikulu uyu apelile bosa ukwambilila ubungw'ale (ikinyamana iki kyaabombile), āpelile bōsa ukwambilila u bungw'āle (bosa-babili abalōndo, abakulumba, kali-ywāni abēne bāli), i kisīmbo kya kinyamana,” iki kyāli Kipānga kya Katolika gwa Roma.

132 Lumo ikyo pamo abēne bātēndīke ikifwani . . . Busetuli 13:14, abēne bātēndīke ikifwani ku kinyamana. Ugwe—ugwe . . . Une ngusakikisya umwe mwesa mukubala ikyo. Linga umwe mukaya, fiki, uswe tukusanukaga itolo ukugomokéla nukubala ilylene. Busetuli 13:14:

Kangi umwene abasyobile abene aba bikwitugala pa kisu munjila ya fika fila ifi umwene āli na maka ukubomba mu nkyeni mwa kinyamana; (Ikyo kyo kibūngānie iki ikya kipānga.) . . . kangi ukubōmba mu bukētélo bwa kinyamana; ikuyoba ku bene aba bikwitugasya pa kisu, ukuti abene batendeke i kifwani ku kinyamana, iki kyāli ni kilonda kyakubufwe (ifisitakya) . . . kangi kyāli ukwisila mu u lūbo,

kangi āli nu būmi . . . (ukwisila mwa Roma gwapāpa, mwiputafifwani ukubuka kwa Roma gwa pāpa. Muketile?)

¹³³ “Pela ikifwani ku mwene.” Ngimba ikyene kyābagile ukuya fiki? Itolo iki abēne bikubōmba lululu lilino, itolo katikati, bikwēnda mu bubūngānio ubu ubwa fipānga, “Ifipanga fyosa fili ku kibugutila iki, bosa bikubuka nkibugutila kimokyene.” Lilino abene bikwaga i Bāngēli. Kangi Papa Yōhāni afikoliile ifyēne fyōsa ukugomokela. U bishopu-nkulumba gwa Cantebury, mosa ukubūka ukusyungutila. Ikindu kyākwarda umwe mumenye, ikindu kyōsa kikwisa kulakula ukugomokela kwa *Māma*, panongwa yakuti abēne bo bamalaya ukwānda itolo. Muketile? Abene bikuyoba, “Uswē tswa tukwibungania palikimo mu nongwa yimoyene inywamu ukulwana ni kiKomyunisti.” Kangi bakamanya ukuti Kyala afyusisye mmwanya Ikikomyunisti (Une mbagile ukusisimikisya ikyo ni Bāngēli.) kangi nukubika aminogono gabo ga bene ukupyanikisya a bikemo, ifya lilopa ili abene balyōnile pa kisu. Kyala āpāngēnie Ikikomyunisti itolo mūmo Umwēne ābōmbīle Mwalafyāle Nebukadneza uku—uku mfūnda Israeli. Umwēne āfyūsīsye mmwanya ikikomyunisti, kangi ilisiku limo umwēne isakupufula Roma mpaka nu kusōsyāpo pa māpu. [Ubuyo busitakandu pa tepi—Nsimbi]. Ikyo kyo katikati. Kyala āyobile lulo. Uko ko kotalusya.

Une ngulwana ni kikomyunisti; ikyene kyo kilugu-kyā-Kyala. Naloliloli ikyene kili. Lōli komma umwe ukutega fingi fiyo ku Kikīngo kya Kisulu kila, loli ketesya ikikingo ikikesefu-bluu kila. Bala i *Buku lya Bafwilila* lya Foxe kangi umwe mwisakukibona iki, kila kitalusye.

¹³⁴ Lilino unko uswe tukete kuko uswe. . . Kangi polelo umwe muketile apa lilino ukuti umwēne abapelile bosa (bakabi, balondo) ukwambilila i kisīmbo; loli yilipo i kalasi yimoyene iyi umwene akābagile ukupalamasya. Umwe mumenye ikyo? Busetuli 13: . . . 8.

¹³⁵ Pilikisya ku iki. Unko une mbāle iki:

Kangi une nālīmīle pa misānga gya nyanja, nukukéta i kinyamana kikūsōka ukufuma mu nyanja, ukuya ni mitu mihano-na-mibili kangi imbembe kalongo, . . . pa i mbembe. . . ingiga, kangi pamwanya pa i mitu i ngamu ya mahelu. (Uto to twāmba tuhano-na-tubili; uswe twālyēgīle ikyēne kyōsa ikilo iki kyākīndāga, umwe mumenye.)

Kangi u kinyamana uyu ugwe gwālimbwēne āli ngati i libōle, . . . amalundi ngati—ngati i ndubu, kangi undomo gwāke. . . undomo gwa ngalamu: kangi i nyīfwīla (Uyu yo āli mōhēsī unkesefu uyu ālīmīle pankyēni pa nkīkūlu ukuti alāsulānie u mwāna gwāke, uyu āli Roma,

uswe twesa tumenye.) . . .kangi *alinkumpa umwene* . . .
amaka, kangi ikikota kyake, kangi amaka amakulumba.

Kangi une nākétile gumo mwa mitu gyāke ukuya ngati ugwēne gwāli mfulale ku bufwe; (bwīputafifwani, muketile) kangi ikilonda kyāke kyabufwe kyābūmbulusigwe: (bwapāpa bukwēga ubuyo bwāke, ukulūngisania ni Kikristi, na baNikolai) kangi ikisu kyosa kyaswigaga ukufuma pa kinyamana.

¹³⁶ Kikatolika kipyāgīle nkati nkīsu kilikyosa kūsī kwa kumwanya. Uko ko kutalusya. Mumo Danieli āyobīle isya kisulu ukubuka mu mfu, na fyosa bo ifyo.

¹³⁷ Kangi une ngubapaga umwe akandu akanini pa ikyo, ukuti “kisulu nu mfu.” Ngimba umwe mwākētesīsyē, pamo ngimba une nāndisyemo siku ikyene kwa umwe, mu lukomano ulwabumalikisyo lula abēne bāli nalo apa kūko Khrushchev āfūlīle ikilato kyāke nukutika ikigemo ni kyene? Kula kwāliko ifisu fihano ifya kubusōkel’isuba fibūngēne kula, kula kwāliko ifisu fihano ifya kubwingililo. Khrushchev ālōngōlīle fīsu fya kubusōkēlo, Eisenhower ālōngōlīle i fīsu ifya kubwingilīlo; balipo abalōngōsī babilī abanywāmu, i bili inyobe-nywamu-sya-malundi. *Khrushchev*, mu Russia, kokuti “mfu.” *Eisenhower*, mu Amer-. . .mu Kingereza, kikusanusya “kisulu.” Uswe tuli kubumalikisyo.

Kangi abeene biiputaga inyiifwiila iyi yaapaga amaka ku kinyamana: kangi. . .(Iyo yo ndumi yītu ingōnge apa pa kipānga, umwe mukupilikisya.) . . .kangi abene balinkwīputa u kinyamana, bikuyoba, Ywani ikufwana bo kinyamana? kangi ywani abagile ukutendeka ubwite nu mwene?

¹³⁸ Mmasyu agangi, keta kuno. Eisenhower ali—ali ni ngamu inywamu kuno mu United States uyu, loli mu Roma umwene akaya nakimo; Russia, umwene yo nakimo. Khrushchev yo nywāmu mu Russia, lōli mu United States umwēne yo nakimo. Lōli alipo u nnyāmbāla yumoywene uyu yo nywamu kulikosa, uyo yo pāpa yula (Uko ko kutalusya.) “Unko uswe twipāngenie twibene palikimo, nukwisa palikimo.”

Kangi kula kwāpēgīgwe ku mwēne a kanwa ukuyoba ifindu ifikulumba. . .mahelu; . . .amaka gapegīgwe ku mwene ukukindilila imyesi malongo-mana-na-mibili.

Kangi umwēne alinkwīgūla akanwa kāke kangi alinkuhēlūla Kyala, (kangi “ukumanyisya kuli ikimanyisyo i ndagilo sya bāndu; bagāle, bamahala gapamwanya, bagana busangaluke; ukuya nu bubumbe bwa bunyakyala, bikupīka a Maka aga gali mūmo”) . . .kangi alinkuhelula ingamu yake, (Alinkwega “Tata, Mwanundumiana, na Mbepo Mwikemo” mbuyo bwa

“Ntwa Yeso Kristi.” Muketile?) *kangi ikitembe kyake, kangi bala aba bitugalàga mu i . . . mu—mu mwanya.*

Kangi ikyène kyāpegígwe ku mwène ukutëndéka ubwíte ukulwana na bîkémo, (kula kukwisa ukufwímigwa kukufyuka) kangi ukupônjóra abène: kangi a maka gapegígwe ku mwene pamwanya pa luko losa, . . . ndimi, ni fisu.

Kangi bosa bala aba bikwitugala pa kisu—pa kisu bisakummwiputa umwene, babo ingamu syabo sika simbigwe mwa buku gwa bumi gwa Kang’osi ungogigwe ukufuma ku lwalo lwa kisu. (O, o, o, o, o, o, o.)

¹³⁹ “Lwālo lwa kīsu.” Ingamu syītu, linga isyène syālimo siku pa Būku, syābîkígwe ku nyuma kula. Yeso alinkuyoba, “Nayumo umundu abagile ukwisa ku Myangu penepapo Tata Gwangu ikunkwaba umwene tāsī, kangi bosa aba Tāta *atalile* ambele Une bisakwisaga kwa Une. Ing’osi Syangu sikupilika a Masyu Gangū,” (Iki kyo Kyakulya, muketile.) “kangi nhesya . . .”

¹⁴⁰ Polelo umwēne abagīle ukuyoba, “Ena, une itolo nālīlūngīsye ku kipanga, une ne itolo nnunu bo umwe.” Ikyo kikaya Kyākulya kya ng’osi.

¹⁴¹ *Apa kilipo i Kyakulya kya ng’osi, “Twitugesye palikimo mmabuyo Gwammwanya mwa Kristi.”* O, Umwene yo nnunu fiyo! Ngimba Umwene akaya? Umma ndaga.

¹⁴² Lilino unko uswe tumalīsye nakalinga itolo panongwa yakuti akene ko, ena, akene kakindile akabalilo lilino. Umma ndaga. “Lōli une nguyoba . . .” Unko uswe tukēte lilino, une ndinalyo ilinandi lya 23:

Kangi une ngubagogaga abanake nu bufwe; kangi ifipanga fyosa fisakumanyaga ukuti Une ne yone uyu ikulondesya inyīnogòno ni ndumbula: kangi une nisa kupa kwa aligwesa gwa umwe ukufwana ni mbombo syīnu.

Lōli kwa umwe une nguyoba, kangi ku bāngi mu Tiratira, bo bīngi aba bakaya nakyo ikimanyisyo iki, . . . (Lo luko luki ulwa kimanyisyo ulwēne lwāli? Kipānganio, ababishopu, kangi aba bishopu-nkulumba, na bapāpa, muketile.)

¹⁴³ “Bakaya nakyo mma kimanyisyo iki.” Lilino, ili Bangeli, uswe tukusyaganiaga ikilo kya mmayolo ukuti Israeli, ikwisa ukwisila mu Moabu, abene bakaali kikolo mma. Abene bitugalàga pa kisyo kya kisu, kangi abene baali bandu, baabuke. Ngimba uko kutalusya? U luko; bēmbèli ukusyūngutula, mfihēma na fyōsa bo ifyo. Ifibugutula fya kipentekosti fyo injila yilayila, u pentekosti gwabwanaloli, bikubēta ukusyūngutula ubuyo ku buyo. Muketile? Umma ndaga.

...kangi balinakyo *mma kimanyisyo iki* (lōli bikwīpāngānia bēne, nukutēndēka ikipāngānio ikikulumba ukufuma ku kyēne)...iki kikaya *nakyo iki...kangi aba bakamanya mma u busolofu bwa Sētāno...*

144 Lilino kumbukilaga uswe tukusyagania apa papo ikikota kya Setano kyali. Ikilo kyammayolo uswe twalimmwegile umwene mpaka kunyuma ku bwandilo. Ngimba ikikota kyake kyali kugu ku bwandilo? Babuloni. Kangi Babuloni... Akabalilo kākō u—u kilingo-bufyuke, u mpūti-mwalafyale gwa Babuloni, ābopesīgwāga na baponjoli Bakaladia, umwēne ikwīsa ku Pergamo nu kupela ikikota kyāke. Muketile, āsemīsye ikikota kyāke ukufuma ku kīsa kya Shinara ukufyūka ku Pergamo. Uswe itolo twābalile ikyo papapa mu syambukulu ikilo kya mmayolo. Kangi lilino pala umwene alinkwanda pala, ābumbile i kipanga kya Katolika, iki ikyene kikāli yo yūba Babuloni. Umma ndaga, “I kikota kya Sētāno.”

...kangi ikikota *kya Setano, bo abene bikuyoba; une ndisakubika* unsigo unywamupo pa umwe.

145 “Butisakuyako kangi mma; itolo iki ugwe utalile uli nakyo.” Aka akanini akanāndi aka kali nkati mula, muketile, aka ko mōsa kakamandanīgwe pānja mu Ngulilo ya Ngīsi iyi. Lilino ikyene kyo kifuki ifyinja elifu na sinda-gwa-elifu abene bākindilemo ikyo.

Lōli kila kīkyo ugwe utalile gwīkolelile nubwībanilile mpaka Une ngwīsa. (Mmasyu agangi, “Ugwe uli nu Lusayo lwa kiPentekosti nalīno mu ndumbula syīnu. Kolelela ikyo mpaka Une ngwīsa ukukupa ugwe ubwābūke, kabuno ingulilo iyi ingōnge yo itolo yikwīsapo nkati akabalilo akakōnge.”)

... *umwēne uyu ikupōnjōla, kangi ikukyūnga* a masyu *gāngu ku bumalikisyo, ku mwēne Une nisa kupa a maka pamwanya pa fisu:*

Kangi umwene isakulagilaga ifyēne ni ngili ya kisulo; kangi bomūmo i ndeko ya u mbumbandeko ifyēne fisa kubongotoligwa mu tupatu: namūmo Une nālyāmbilile ukufuma kwa Tāta gwāngu.

146 Umwe muketile, i Kipanga kila, ngimba ikyene kikuyaga fiki akabalilo kako i Kipanga kya Ngulilo ya Ngīsi yila yikutupuka ukwīma mu bulongi ukulwana ni kipāmbō kyabwīputafiwani kila kya...kunyuma kula? Ngimba abēne bisa kutogīgwa ukusuluka! Gala amalundi ga mkuba gisa kukanyanga ukukīndāmo mula, une ngubabula umwe! “Umwēne isakubabongotola abēne mu tumbulubulu,” i Bāngēli lyāyobīle.

Kangi une nisa kupa ku mwēne u lutondwa lwa ndubunju. (Umwe mumenye iki kila kili, bule umwe? Kristi yo “Lutondwa Lwakulubunju.” Umma ndaga.)

Umwene uyu ali ni mbulukutu, ndeke umwene apilike iki u Mbepo ikuyoba ku fipanga.

¹⁴⁷ O, mwe! Ngimba umwe mukaya bahobofu! Ukwene itolo kwilile panandi itolo. Une ndinago gamo agakongelelapo, une nisakukīndilila ikyēne lumo kilabo nkilo, pa iki kya fyīnja maelifu mabili kula.

Lōli Umwēne yo Liluba lya Kikoga, u
Lutondwa Ulubale kangi Lwakulubunju,
Umwēne yo nnunu-fīyo gwa maelifu kalongo
ku moyo gwāngu.

Liyibiyibi lya Kikoga, mwa Umwēne mwēne
une nguketa,

Fyosa ifi une ngufumbwa . . . kangi mbela une
njege kanunu.

Mbusulumanie Umwēne yo busubisye, mu
lutamio Umwēne yo mbānda yāngu,

Umwēne ikumbūla une ulupākisyo lulilōsa pa
Mwēne ukubungulusya.

Aleluya!

Umwene yo Liluba lya Kikoga, u Lutondwa
Ulubale nu lwa Ndubunju,

Umwēne yo nnunu-fīyo gwa maelifu kalongo
ku moyo gwāngu.

¹⁴⁸ Ngimba ugwe unganīle Umwene? O, une itolo:

Une nunganile Umwene, une . . .

Lilino unko uswe tuntufye Umwēne lilino, gōsa gala a Masyu amakeke ni Ndumi.

Panongwa yakuti Umwene ālingānīle une

Kangi ālyūlīle ubupoki bwāngu

Pa mpiki gwa Kalvari.

¹⁴⁹ Ngimba Umwēne akaya nswigisye! Une nunganile Umwene. Lilino, i findu ifi une nāpōndīlwe ukufikako, fisa kuya mu mabūku, ena naloli, panongwa yakuti uswe tukabagila ukutwala ingulilo yosa iya kipanga nkilo kimokyene. Une mu luko lumo nākibisye ikyēne pāsi panini ikilo iki, panongwa ya kuya panini panandi gālīle amasyu. Loli, o, ngimba Umwene akaya nswigisye! O! Hmm!

Balipo abandu kifuki kulikosa,

Bābo indumbula syābo sili pa lulapi

Nu Moto ugu gwāgwīle pa Pentekosti,

Ugu gwāsukīle nukutēndeka abēne basukigwe;

O, Ikyene kikupya lilino mu ndumbula yangu,

O, lwīmiko ku Ngamu Yāke!

Une nhobwike fiyo ukuti une mbagile ukuyoba
une ndi yumo gwa bene.

O, yumo mwa bēne, une ndi yumo mwa bēne,
Une nhobwike fiyo ukuti une mbagile ukuyoba
une ndi yumo gwa bene, (Aleluya!)

Yumo mwa bene, yumo mwa bene,
Une nhobwike fiyo ukuti une mbagile ukuyoba
une ndi yumo gwa bene.

¹⁵⁰ Ngimba umwe muhobwike? Une ngukumbukila ukufuma ku Chattanooga ikilo kimo; kangi indege yāli pāsi ku—ku—ku Tennessee, pāsi pala ku Memphis. Abēne bālimbīkile une mu hoteli inywāmu yila, i hoteli innunu kula. Kangi bālingolīle une, balinkuti, “Indege yisakubuka panja pa—pa sala ya buhano-nabili, ulubunju lwa kilabo.”

¹⁵¹ Kangi une nēgàga abakalata bamo ukusuluka ukubīka mu bokosi ya bakalata; ngwīsa kukāya, ukusimba ukwāmūla ku bamo ba bīnāngu. Kangi ukubūka pāsi, u Mbepo Mwikemo alinkuti, “Umilisyaga ukwenda.” Une itolo ndinkūmilisya nkyēni, ndinkufika pa kusuluka nkati mu boma lya batītu.

¹⁵² Une nālimile pāsi pala, une ndinkwinogona, “Mwe! Keta kuno, akene ko kabalilo ka ndēge yila ukubuka.”

¹⁵³ Kangi u Mbepo Mwikemo alinkūmilisya ukuyoba, “Umilisyaga ukwenda.” Itolo mūmo Umwēne ābōmbīle mmatengele ilisiku limo pāsi pala, umwe mumenye. “Itolo umilisyaga ukwenda.” Popāpo une ndinkūmilisya ukwenda.

¹⁵⁴ Une nālyāgīgwe ngukēta kubutali ukusuluka kula, mu fimo fila ifinīni ifishenga fya batītu kuko abandū abalaangi bītūgalāga, balondo, pasi pala. U gwaiyolo Nyasenge Jemima, yūyo, ni shati yakilumiana apinyile ukusyūngutīla untu gwāke, igemekisye ukukilania i . . . bo lula.

¹⁵⁵ Kangi une nābūkāga ukukīndilīla kula ngwīmba:

Une ndi . . . gwa bēne, une ndi yumo mwa bēne,
Une nhobwike fiyo ukuti une mbagile ukuyoba
une ndi yumo gwa bene, (O, Aleluya!)

“Kangi ngimba kulonda fiki Ugwe, Ntwa?”

Yumo mwa bēne, une ndi yumo mwa bēne,

Ngimba umwe mukwitika mu kulongosīgwa na Mbepo? Ena, naloliloli.

Une nhobwike fiyo ukuti une mbagile ukuyoba
une ndi yumo gwa bene.

¹⁵⁶ Ukwēne kufwene ifyinja kalongo na fina ifi fikindilepo lilino. Umwēne aketaga ukukilania ulupaso. Une nāli kifuki, o, sinda gwa miyumba gya nkaya ukufuma ku mwēne, kangi une nālimbwēne u nkikulu unkangale uyu, ugwa langi ikungetesya une palapala pāsi, umwe mumenye. Mulimōsa, une itolo

ndinkūmilisya, ndinkuleka ukwimba, ndinkwānda ukwēnda nkyēne ukusuluka. Une ndinkusegelela kifuki nu mwene, amasosi amakulumba amanywamu pa masaya amatupano amakulumba; umwene ālingētīle une, alinkuti, “Ulubunju ulununu, Ntimi!”

¹⁵⁷ Kusanuka ukusyūngutīla, une ndinkuti, “Mwabōmba ugwe, Nyasenge?” Kangi umwene alinkuti... Une ndinkusanuka ukusyumbutuka, umwene āsekaga, āli nu lusekelo ulunywamu ukukilania ikisyo kyake. Une ndinkuti, “Ngimba gwāmenye bulebule une nāli ntimi?” Ukusuluka Kwītongo, umwe mumenye, u *ndumbilili* yo “ntimi.” Alinkuti... Une ndinkuti, “Ngimba ugwe umenye bulebule ukuti une nāli ntimi?”

Umwene alinkuti, “Une nāmenye ugwe gwīsāga!”

Kangi une ndinkuti, “Ngimba ugwe umenye bulebule ikyo? Ngimba ugwe ummenye une?”

Umwene alinkuti, “Umma, nkulumba.” Kangi umwene alinkuti, “Une mmenye ugwe kwisaga.” Alinkuti, “Ngimba ugwe upilikemo siku akapango ukufwana nu nkikulu gwa Sunemu?”

Une ndinkuti, “Ena, nkulumba.”

¹⁵⁸ Kangi umwene alinkuti, “Ena,” umwene alinkuti, “Une nāli luko lula ulwa nkikulu.” Umwēne alinkuti, “Kangi u Ntwa ālimbele une u mwāna, kangi une nālimbūlīle umwēne... nālimbūlīle Umwēne ukuti une nābagīle ukunswīla umwēne.” Alinkuti, “Une ne nkīkūlu undondo. Une ngusuka nukubōmbela kuli a bāndu abasungu kuli u būmi.” Umwēne alinkuti, “Kangi Umwēne ālimbūlīle ukuti Umwēne—Umwēne ikumbāga une u mwāna yula, kangi une nālimbūlīle Umwēne une ngukūsyāga umwēne.” Alinkuti, “Une nalinkusīsyē umwēne mbununu-ḥyō une namēnye bulebule, lōli” alinkuti, “Ntimi, umwēne alinkuya pakati pa bināke abasobi. Umwēne ālyāmbwīle i mbungo, kangi uswe tukāmenye nakimo ikya iyene.” Alinkuti, “Umwēne āfikilepo pa bufikilo ubunywāmu. Kangi umwēne ikufwa, nkati mula pa kitala.” Alinkuti, “Umwēne āfumīle pakuya nsilīke lilino, amasiku mabili.” Alinkuti, “U dokotala-nyāmbāla alinkwisa nukuyoba, ‘Iyēne yābombīle yilīle i ndumbūle yake na fyosa, yifikile mu bukūye bwa lilopa lyāke, kibibi ḥyō mpaka iyēne yālyōnangīle umwēne; popāpo fila ifindu ifi abēne bikumpa umwēne fikābagīle ukuntula umwēne.’” Kangi alinkuti, “Umwene ikufwa.” Kangi alinkuti, “Une itolo ngabagila ukwima ukumbona umwene ikufwa, ntulwanongwa yumo.” Kangi alinkuti, “Une ndinkwiputa kangi une nāliputīle,” alinkuti, “ikilo kyosa une nāliputīle.” Alinkuti, “Umwene yo nsilīke, umwene atikumanya nakimo.” Alinkuti, “Umwene akāli mma kuli amasiku mabili.”

¹⁵⁹ Alinkuti, “Une nāliputīle, une ndinkuti, ‘Ntwa, Ugwe umbele une u mwāna yula’ kangi alinkuti, ‘bo mumo Ugwe gwābombīle u nkikulu gwa ku Sunemu.’ Alinkuti, ‘Ali kugu u

Eliya Gwako? Ali kugu. . . ?” Alinkuti, ‘Ena, ko kugu—ko kugu ikindukimo ikyakundula une?’”

¹⁶⁰ Kangi alinkuti, “Une ndinkugona utulo pa mafundo gangu.” Kangi umwēne alinkuti, “U Ntwa āyobile kwa une, mu njosi yangu,” kangi umwēne alinkuti, “Buka panja kangi kīmege pa kipata. Kangi kwisakuyapo u nnyambala ikwisa mu lukindi, afwele akatili akanini, akabulauni-umwēlufu kangi i suti i ndītu.’ Umwēne alinkuti, ‘Umwēne isakuyobaga kwa ugwe.’”

¹⁶¹ Kangi umwēne alinkuti, “Une nīmile apa ukufuma bo bukālī ubupande bwa lisuba.” Kangi inyuma yake yātimile ukufuma ku ndungwa. Kangi umwēne alinkuyoba, “Kangi une ngubwēne ugwe mu katili kala akabulauni-umwēlufu,” umwēne alinkuti, “lōli ugwe gwābagile ukuti gwāpīmbāga akakwāma akanini.”

¹⁶² Une ndinkuti, “Une nkilekile ikyene mu hoteli.” Muketile? Kangi une ndinkuti, “Undumiana gwako yo mbine?”

Alinkuti, “Umwene ikufwa.”

Une ndinkuti, “Ingamu yāngu yo Branham.” Une ndinkuti, “Ngimba ugwe umenye une?”

Umwene alinkuti, “Umma, nkulumba, Ntimi Branham, une—une ngapilikamo siku isya ugwe.”

Une ndinkuti, “Une ngwiputula ababine.” Umwēne akālīkyélilēmo mu ikyo. Umwēne akālonḍaga umwanake undumiana ukuti afwege, monangi yumo.

¹⁶³ Une ndinkwīngīla nkati; abēne bālī ni kipata ikikūlu pala na kambānda katulikigwe pa kyēne ukusyūtūsyā ikyēne ukugomokesya (lumo mwe bingi ba umwe Bakulūlu mukābagile ukumanya ukuti ikyene kyo fiki), loli, ukukyūnga ikipata kīgāliligwe. Kangi une ndinkwēnda nkati mu nyūmba, mu kanini, akanāndi, akaiyolo, akāfyūmba-fibili (kabonekaga ngati kanini. . . aka uswe tukubilikila akanini “akayumba ka ndusuya-kipolopolo-kimo”) ngati, kitūgēsye pala; kilipo i kyūmba kimo *apa*, kangi ikyo kyo kyūmba kya kwītūgalilāpo, ikyūmba kyabugono, kangi fyōsa palikimo; kangi kubupīyilo kunyuma *kula*. Akabalilo kāko une nālyēndile nkati. . . Akēne kāli kanini akabuyo ka lāngi-nyēlu, kangi kanunu, kafūligwe ukusuluka pa mbafu, na kalukigwe-na-matapwa. Popāpo polelo. . . Umma, une ngusūbila umwēne ālinakyo ikikeka kya mpūlya pamwanya pa bugeleke, une ngukūmbuka ukukēta gila iminywāmu imitōndobya, ngati gya ndūngwa, gītulike pamwanya pa ubwēne.

¹⁶⁴ Polelo akabalilo kako une ningilege, pala kyalipo ikimanyilo kitulikigwe pala ukukilania ikifigo kila, kilinkuti, “Kyala Sayaga Akaya Kitu.” Palapala pala mu nguto bwālipo ubwaiyolo ubugono-bwa-kitala ukukilania apa, kangi kimo ukukilano kuno. Pala ālāmbalēle unkulumba umwīnitu unywāmu (komma ikibōnde pa kipālo), unkulumba undumiana unywāmu, umiana

unywāmu umboneke-nnunū ìmile pala. Une ngusakikisya umwene āli u...nsito ukuya amapaundi mia-yumo-namalongo-mahano-na-mabili pamo malongo-lwele, kifuki ku kilundi ntāndātu. Kangi umwene ali ni bulangete nkiboko kyake, ikubuka, “Haa. Haa.”

¹⁶⁵ Kangi umwene-nkikulu alinkuti, “Mwāna gwa māma.”

¹⁶⁶ Kangi une ndinkwinogona, “Mwāna gwa māma.” Kangi pōpe umwēne āli nu—umwēne āli ni mbūngo yabwīnàke, sifilisi. Kangi umwēne—umwēne āfwāga.

¹⁶⁷ Kangi umwene alinkumfipa umwene pa kipūlilo, kangi nukumpapata umwene bo lula, alinkuti, “Mwāna gwa māma.”

¹⁶⁸ Fiki, indumbula yangu yilinkubuka inywamu. Une ndinkwinogona, “Ena, kali ugwe bo busoloke nki guli mbonangi, ugwe ukaali uli mwanake.” Polelo une ndinkwinogona, “Muketile, kali umwene aali mbibi bulebutu, umwēne akaali yo ‘mwāna gwa Māma.’” Kangi une ndinkwinogona, “Kyala āyobile, ‘U yūba abagile ukwībwa u mwānake uyu ikōnga; lōli Une ngabagila ukwībwamo siku ugwe, panongwa yakuti ingamu yāko yingw’āligwe mu fikufi fya kiboko Kyāngu.’” Muketile? Ikyēne kyābagile ukuya bulebutu!

¹⁶⁹ Une ndikukēta kwa yula undōndo ugwaiyolo umwīkēmo ikwēnda ukusyūngutīla kula. Ugwe gwābagile ukukīndanisya, nkundwe, umwēne akāli nakyo nakimo mu nyumba; loli umwēne aali ni kindukimo mu nyumba iki inyumba yiliyosa mu Indiana pamo kulikosa yikufimbilisigwa ukuya nakyo mu yene; uyo yo Kyala. Une kinunupo nje nakyo kila ukukinda ukuya na kāya akanywāmu akamogi na balindwana ntufwāni-twa-pakimato, na fyosa ifi ifyakuhēlūla, ifindu ifinyali. Ilikūlu i Bāngēli lilāmbalēle pala kūko Ilyēne lyālīguligwe, amāni amakūlu gāmānginya mu Lyēne.

¹⁷⁰ Une ndikukēta ku mwēne-nkikulu. Kangi umwēn’unkikulu alinkuti, “U Ntimi īsile ukwīpūta kuli ugwe, lūki.”

¹⁷¹ Umwēne ikubūka, “Uhm. Uhm. Ngīsi. Uhm.”

¹⁷² Kangi une ndinkuti, “Ngimba umwēne ikuyoba fiki?”

Umwēn’unkikulu alinkuti, “Umwene akamanya. U dokotala-nyāmbāla ikuyoba, ‘Umwene asyutilemo untu gwāke.’” Alinkuti, “Umwēne ikwinogona ukuti umwēne ali panja nkati mu nyanja inywamu kubuyobumo, kangi umwēne ikukom’ingafu ubwāto bwāke, kangi umwēne ayongile.” Kangi alinkuti, “Ikyo kyo iki une ngabagila ukwīkāsyā, Ntimi: ukamanya u mwāna gwāngu ikufwa, njōnge.” Kangi umwēn’unkikulu alinkuti, “Une mmenye ugwe kwisa ukundula une, kabuno Untwa abombile āmbulīle une lulo.”

Une ndinkuti, “Une ngumwiputīlāga umwene,” kangi une ndinkuti, “lumo u Ntwa isakumbumbulusyaga umwene.”

173 Umwēn'unkikūlu akālikyélile mma mu ikyo, umwēn'unkikūlu aalondaga itolo umwēne ukuti afyuke mmwanya nukuyoba ukuti umwene aali 'mpokigwe.' Ikyo kyo kyosa, itolo ukuti kwēne kukuti umwene āpokigwe. Kali, umwene ikufimbilisigwa ukubuka mulimosa, popāpo, akabalilo kamo; kwēne kukuti umwēne apokigwe! O, linga uswe twābagile itolo ukwega akīnogonèlo kala! Kala Kāya Kasyēpwa kula, umwene aamenye umwene āngāli ikwākūwītūgāla nu mwene kangī akabalilo kala.

Alinkuti, "Linga une nābagīle itolo ukumpilika umwene ikuyoba umwene āli 'mpokigwe.'"

Une ndinkuti, "Unko uswe twīnāme." Kangi umwene alinkufugama pasi. Kangi une itolo ndinkukola amalundi gake, kangī amalundi gake gali naloliloli matalalifu kangī gamāngēnya. Kangi une ngābagīle ukukwāba ikikipililo pamwanya pa gēne, akanini—akanini akabulangete akatine umwēn'unkikūlu ālinako pamwanya pa mwēne pala; kangī itolo ālinalyo ilyēne pa ibūndu lyāke, umwe mumenye.

174 Kangi polelo umwēn'unyāmbāla...Kangi umwene ākwabaga kila kunyuma bo lula, itolo ikwinogona umwene āli mu kyene. Umwēne ākikamēte kila, kangī ikwīnogōna umwēne ākwābāga ingafi. Umwēne ūmilisyāga ukuyoba, "Ukwēne kuli ngīsi fīyo. Uhm. Uhm. Ukwēne kuli ngīsi fīyo." Popāpo polelo umwēn'unkikūlu āgelile ukuyoba ku mwēne; kangī umwēne ikūmilisya itolo ukuyoba, "Ukwēne kuli ngīsi kangī kutalalifu," itolo ikukwāba.

175 Popapo une—une ndinkuketa umwēn'unkikūlu panandi, kangī umwēn'unkikūlu āfūgēme pasi pala, kangī une ndinkuti, "Nyasenge, ngimba ugwe ubagīle ukutulōngosya uswe ndwiputo?"

Umwēn'unkikūlu alinkuti, "Ena, nkulumba."

176 Itolo umwēn'unkikūlu, na une, kangī u ndumiana, kangī u Mbepo Mwikemo nkyūmba, kyo kyosa. Yula umwīkēmo unkāngāle āliputīle. Mwe! Akabalilo kako umwene ayobege kwa Umwēne, ugwe gwāmēnye ukuti umwene ayobilepo ku Mwene pabutasi. Ena, nkulumba! Umwēne āmēnye yu umwēne ayobaga ngako. Umwēn'unkikūlu alinkuti, "Ntwa, une ngamanya iki Ugwe kubombaga," umwene alinkuti, "loli kilikyosa kyo itolo njila iyi Ugwe gwāyobīle ikyene."

177 O, mwe! O! Une nhobwike fiyo, une nhobwike fiyo ukuti Umwene akāli yo Yeso yulayula kunyuma kula na bikemo bala kunyuma nkati mula. Umwene akāli yo Yeso yulayula umwisyugu.

178 Kangi une nasiku ngālindālūsīsye umwēn'unkikūlu ukufwana nu bwiputi bwake, kali umwene āli gwa Baptisti, Pentekosti, pamo fiki. Yila yikāli mbombo yangu mma. Une nāli—une nakōngāga itolo Mbepo Mwikēmo, kangī umwene

abombaga ikindu kilakila. Uswe twālundaga ukuketa iki Umwene ayaga pakubomba.

¹⁷⁹ Polelo uswe twāfugēme pási, kangi umwēn'unkíkùlu alinkwanda ukwiputa. Akabalilo káko umwēn'unkíkùlu amalisísye ukwípúta, umwēne alinkufyūka mmwanya nukufipa untu gwāke, alinkuti, “Kýala, nsaya umwāna gwāngu.”

¹⁸⁰ Kangi polelo umwene alinkuti, “Lilino ngimba ugwe ubagile ukwiputa, Ntīmi?”

¹⁸¹ Kangi une ndinkuti, “Ena, mama.” Kangi palapala polelo ikyene kyāli ukufwana sinda gwa sala ukufuma lwēle, lumo sinda-gwa-sinda mpaka isala ya lwēle-na-yimo, kangi une nāli nkati. . . amamailosi mabili ukufuma pa buyo, kangi—kangi indege yikusōkàpo pa sala ya buhano-na-ibili; kangi ngamenye akabalilo káko une āngāli siku ngusōkàga pānja.

¹⁸² Polelo une ndinkubika amaboko gangu pa malundi gake, une ndinkuti, “Tata Gwakumwanya, une ndikupilikisya iki. Kangi Ugwe. . . Une—une nābagile ukuti ngukwēla i ndege akabalilo aka kakīndilēpo, kifuki isala na sinda iyi yikīndilēpo. Ugwe itolo gumilisyága ukuyoba, ‘Endàga,’ kangi iki kyo kindu kyēne iki une nākyāgīle nalīno. Kangi umwēn'unkíkùlu alinkuyoba ukuti Ugwe. . . umwēn'unkíkùlu alimbwēne une ngwisa. Linga ikyo—linga ikyo kyāli Ugwe, Ntwa, polelo une ngamanya ikyakubomba lōli itolo ukubika amaboko gāngu pa ndumiana.”

¹⁸³ Umwene alinkuti, “O, māma,” alinkuti, “ukwene kukwisa ukuya bwelu muno lilino.” Kangi ukufwana amaminiti mahano ukufuma pala, umwene ālitugesye pa lubafu lwa kitala, ni ngongi syake ukusyungutila unna.

¹⁸⁴ Une ndinkuselemuka pānja, ngubopa pási pala nu kufyūkila mu ligali limo, nu kubopela kula ku hoteli ukwēga i sutikesi yāngu. Kangi ndinkwinogona ukuti une ngubukaga kula nukugulila itolo, lumo ngufimbilisigwa ukugulila ilisiku limo pamo mabili mmasiku gala. Umwe mumenye mūmo ikyēne kyāyīlile kikafu palapala ukufuma ku bwīte pala ukwāga indege, popāpo une ndinkwīnogóna, “Une ngufimbilisigwága ukugūlila amasiku mabili.”

¹⁸⁵ Kangi une ndikufika mu ligali nu kubopa pānja kula, kibānja-kya-ndege. Itolo bo une mfikile kula, abene balinkuti, “Mbalilo ya ndege 196 ku Louisville, Kentucky, lilino yikusokapo.” Kýala ākolelile indege yila pa pāsi kuli une, bo ulu. O, une ngwitika ikyene!

¹⁸⁶ Kifuki ifyīnja fibili ukufuma pala, une nābūkága pási pa sitima-ya-nsebwe, ukubuka ku Arizona, kwa Nkundwe Sharrit, kula ku lukomano lumo. Kangi polelo une nayaga pakupimba nu Nkundwe Moore na bene. Kangi polelo akabalilo káko une nābukile kula, une nālimīle pala ku Memphis. Kangi isitima yilinkwīkwābila nkati, linga umwe mwēsa mumenye mūmo iyēne yikukwābila nkati yikubūka ku bwīngilil'ilisuba bo ulu,

kangi polelo yikugomokela pānja nu kwēga ubusyūmbutuko nu kusima.

¹⁸⁷ Kangi fila ifisyesyey pa sitima-ya-nsebwe, abēne bikulōnda kifuki isumuni malongo ntāndātu kuli ifyēne. Kangi une mbagile ukuula ifyēne amasenti kalongo, isumuni kalongo na mahano, umwe mumenye, panja kubuyobumo ubungi. Kangi une itolo nāgūlile mpaka i sitima yālīmīle, ukunyēgela une utusyēsye tumo. Une nāyāga pakwīyēgēla une i sind-... inyāmbi yīswīle ni fisīyēsye-fya-nyama, kangi nalōlilōli ukuya nu lusekelo-lwa-jubili ukubūka ukukilania kula. Popāpo une ndinkunyēla nu kubopa ukusuluka ukukīndāmo kula nalōli mbibimbibi, ukwākwiyēgēla une ikīmilo kya kisysesye-kyanyama; ngukelengania, umwene isakulambalala ukukilania kula kifuki maminiti malongo matatu.

¹⁸⁸ Kangi polelo une—une ndinkwanda ukwīyēgēla une ifisyēsye-fya-nyama, kangi une ndinkupilika umunduyumo ikuyoba, “Mugonile, kula, Ntīmi!” Kangi une ndinkukelengania, akatili akakesefu akanini, imile pala ikukupusya amaso gake, umwe mumenye, alinkuti, “Ukāmmanya une, ndimba ugwe?”

“Ndikwitika une ngubōmba, mwanundumiana.”

Isaga kilania, alinkuti, “Ngeta une kanunu!”

Kangi une ndinkuti, “Ena?” Une ndinkuti, “Une ndikusubila ukuti une ngumenye ugwe.”

Umwene alinkuti, “Une ngumenye ugwe!” Alinkuti, “Ugwe Ntīmi Branham!”

Kangi une ndinkuti, “Ena, uko ko kutalusya.” Une ndinkuti, “Ugwe gwalimo siku mu yimo mwa ngomano syangu?”

Alinkuti, “Umma, nkulumba!” Alinkuti, “Ugwe kukumbukila ulubunju lula ugwe kwisa ku nyumba kangi u māma gwangu āli w-...?”

“O!” Une ndinkuti, “Ugwe ukaya umwēne!”

Alinkuti, “Ena, une ndi! Ena, une ndi!” Umwēne alinkuti, “Ntīmi,” alinkuti, “Une mbumbulusigwe, ngwipilika-kanunu, kangi kanunu. Kangi kikaya kyene ikyo, loli une ne Nkristi lilino!”

¹⁸⁹ Ntufye u Ntwa! O!

Abēne bābūngēne nkyūmba kyapamwanya,
Bosa bikwiputa mu Ngamu Yake,
Abene balyosigwe na Mbepo Mwikemo,
Kangi amaka kububōmbelo galinkwisa;
Lilino iki Umwene ābombile ku bene ilisiku
lila
Umwene ikubombaga kuli umwe kilakila,
(Ngimba umwe mukaya bahobofu?)

Une nhobwike fiyo ukuti une mbagile ukuyoba
une ndi yumo gwa bene.

Yumo mwa bene, yumo mwa bene,
Une nhobwike fiyo ukuti une mbagile ukuyoba
une ndi yumo gwa bene, Aleluya!

Yumo mwa bēne, une ndi yumo mwa bēne,
Une nhobwike fiyo ukuti une mbagile ukuyoba
une ndi yumo gwa bene.

Abēne bakaya nabo ubumanyi ubukulumba ni findu:

Polelo abandu aba lumo batisa kumanyila
ukuya,

Pamo ukwītūfyā isya bufumuke bwankisu,
Abēne bōsa balyāmbilīle Pentekosti gwābo,
Bōsīgwe mu Ngamu ya Yeso;

Kangi bikubūla lilino, fyosa-fibili mbutali
kangi mbupapate,

Amaka Gāke gakāli galagala,

Une nhobwike fiyo ukuti une mbagile ukuyoba
une ndi yumo gwa bene.

Yumo mwa bēne, une ndi yumo mwa bēne,
Une nhobwike fiyo ukuti une mbagile ukuyoba
une ndi yumo gwa bene, Aleluya!

Yumo mwa bene, yumo mwa bene,
Une nhobwike fiyo ukuti une mbagile ukuyoba
une ndi yumo gwa bene.

Isaga, nkundwe gwangu, londesya ulusayo ulu
Ulo lwisa kusukaga indumbula yako ukufuma
ku butulwanongwa,

Ulwēne lwīsa kwānda amabāngāla ga
buhobofu ukukuba

Kangi lwisa kūmilīsyā u mōyo gwāko palulapi;
O, ikyene kikupya lilino mu ndumbula yangu,
O, lwīmiko ku Ngamu Yāke,

Une nhobwike fiyo ukuti une . . .

Lilino ponania amaboko nu munduyumo pankyeni, mu
nyuma, kangi ukusyungutila:

O, yumo mwa bēne, yumo mwa bēne,
Une nhobwike fiyo ukuti une mbagile ukuyoba
une ndi yumo gwa bene, Aleluya!

Yumo mwa bene, yumo mwa bene,
Une nhobwike fiyo ukuti une mbagile ukuyoba
une ndi yumo gwa bene.

Yumo mwa bene, yumo mwa bene,

Une nhobwike fiyo . . . ? . . .

. . . yumo mwa bēne,

Une nhobwike fiyo ukuti une mbagile ukuyoba
une ndi yumo gwa bene.

Une ndi yumo gwa bēne, yumo mwa bēne,
 Une nhobwike fiyo ukuti une mbagile ukuyoba
 une ndi yumo gwa bene, Aleluya!
 Yumo mwa bene, yumo mwa bene,
 Une nhobwike fiyo ukuti une mbagile ukuyoba
 une ndi yumo gwa bene.

¹⁹⁰ Ngimba ubwiputi bwa kabalilo-kaiyolo ubu? Ikyene kyālyandīle kunyuma *kuno*, kangi umwene ikusulula injila yosa pāsi ukukindamo ni Lilopa lya Yeso Kristi. O, mwe! O, mūmo une n̄jīlīle kuli i Nongwainunu! O! O, ena, nkulumba!

Iyene yikusulula ni lilopa, ena, iyene
 yikusulula ni lilopa,
 Inongwainunu ya Mbepo Mwikemo iyi
 yikusulula ni lilopa,
 Ililopa lya bafūndígwa (bafwilila, bōsa
 ukusuluka), aba bāfwilīle u Bwānalóli,
 Inongwainunu ya Mbepo Mwikemo iyi
 yikusulula ni lilopa.

Lilino, lo luko luki ulwa Nongwainunu luli? Mūmo Iyēne yālyāndīle ku Pentekosti, muketile.

Ugwakwanda pakufwila ulubatiko lwa Mbepo
 Mwikemo ulu,
 Āli Yōhàni u Mōsi (Muketile, umwene
 ālyambilīle, mūnda mwa yūba gwāke,
 umwe mumenye.) . . . āfwīle bo mūndu;
 Polelo ālisīle u Ntwa Yeso, abēne bālinkomile
 Umwene,
 Umwene ālūmbilīle ukuti u Mbepo
 ikubapokaga abāndu ku mbībi.

Yikumilisya ukusululuka ni lilopa, ena,
 yikusululuka ni lilopa,
 Inongwainunu ya Mbepo Mwikemo iyi
 yikusulula ni lilopa,
 Ililopa lya bafundigwa aba bāfwilīle u
 Bwanaloli,
 Inongwainunu ya Mbepo Mwikemo iyi
 yikusulula ni lilopa.

Ugwe ukābagīle ukupāngānia Ikyēne! Huu-uu!

Alipo u Peteri na Pauli, na Yōhàni unnyakyala,
 Abēne bāpēle imyūmi gyābo ukuti i
 Nongwainunu iyi yabagile ukumulika;
 Abēne bafulugénie ililopa lyābo, na basololi
 baiyolo,
 Ukuti i Lisyu lya Kyala ilyabwanaloli lyābagīle
 nubwanaloli ukuyobigwa.

Yikumilisya ukusululuka ni lilopa, ena,
 yikusululuka ni lilopa,

Inongwainunu ya Mbepo Mwikemo iyi
yikusulula ni lilopa,
Ililopa lya bafundigwa aba bāfwilile u
Bwanaloli,
Inongwainunu ya Mbepo Mwikemo iyi
yilinkumilisa ukusulula ni lilopa.

Gyālipo imyoyo pasi pa kigemo, gikukúta,
“Mpaka ndili?”

Ukuti u Ntwa afunde bala aba babombile
ubusobi;

Loli bisakuyangapo abakongelelapo babo
bisakupa ililopa lyabo ilyabumi

Panongwa ya Nongwainunu iyi iya Mbepo
Mwikemo nu mwelesyo gwāke unkesefu.

Yikumilisa ukusululuka ni lilopa, ena, iyene
yikusululuka ni lilopa,

Inongwainunu ya Mbepo Mwikemo iyi
yikusulula ni lilopa,

Ililopa lya bafundigwa aba bāfwilile u
Bwanaloli,

Inongwainunu ya Mbepo Mwikemo iyi
yikusulula ni lilopa.

¹⁹¹ Lilino, ukufuma ku kabalilo ka Pentekosti, na bafwilila ba Pentekosti, ukusuluka mu kipānga kya Efesi, ukusuluka mu Pergamo, ukusuluka mu Tiratira, ukukilania nkati—ku Sardis, mu Efesi. . . pamo i Filadelfia, kangi ukukindilila ukusuluka mu Laodikiya. Kangi lilino fiki uswe. . . kyābonike ukusuluka kuno? Mūmo i Bāngéli lyāyobíle, kilikyōsa kikwisa nkati, kangi u kinyamana uyu isakufyūka mu United States.

¹⁹² Umwe mukukūmbukila i mboniboni iyi yābaligwe apa, 1933? Une nābūkàga. . . I kipānga kikāyēngigwe nukuyēngigwa mma. Ngakimēne iki imboniboni yāli, nayikōlile iyēne “njosi-yapamusi.” Une nāli itolo ndumbilili unkeke gwa kiBaptisti, kangi uswe twāli. . .

¹⁹³ Ubumi bwangu bosa une ngetile imboniboni sila, kangi une ngulalusya aligwesa ukuti afyuke nukuyoba linga yiliyōsa ya isyēne yitologwemo siku. Umma, nasiku yābombilēmo! Ikyēne kikabagila! Muketile? Ikyēne kitisakubōmba!

¹⁹⁴ Kangi lilino, kangi bo une nalyandile i sukulu ya Ndungu une ndinkugwa mu njosi-yapamusi. Uswe twāyàga ni kyēne ukukilania apa ku kāya kaiyolo ka Masonic, ubuyo bwa Charlie Kern, akabugutila akanini ka uswe. Kangi une nālimbwene uyu Pulezidenti Roosevelt ikulongolela i kisu ku bwite bwa kisukyosa. Kilagusigwe! Une ndinkuti, “Kangi filipo fitatu ifi izimu: i Nazi, kangi kiFasizimu, ni kiKomyunizimu.” Une ndinkuti. . . (Balinga muno bikukumbukila?) Une ndinkuti, “Umilisa amaso gīnu pa Kikomunisti, ikyēne kyōsa

kisakusumukila mmwanya mula.” Une ndinkuti, “Etiopia, Mussolini isakubūkāga ku Etiopia, lōli umwēne isakutoligwa.” Kangi une ndinkuti, “Uswe kubumalikisyo tukuyaga ku bwite na Germany, loli” Une ndinkuti “Germany isakuyēngigwa nkati, mu kibugutila ikikulumba ikinywāmu ikya konkiri.” Ifyīnja kalongo-na-kimo ba lukāli u Lukindi Maginot ukuyēngigwa, ifyīnja kalongo na kimo.

¹⁹⁵ Une ndinkuti, “Polelo ukufuma pa bwīte. . .Uswe kubumalikisyo twisakuponjola ikyene. Kangi ukufuma pāpo ubwīte ubu bumalike, ikyēne kisa kuboneka ukuti i sayansi yisa kwātāga ifīndu ifikulumba.” Kangi une ndinkuti, “Akabalilo kāko abēne bikubōmba, abēne bisakutēndēka iligāli, kangi amagali gisakukindilila ukusōngōligwa pāsi.” (Umwe mumenye iki isyēne syabonekaga ngati mu ’33.) Lilino polelo, alinkuti, “Isyēne sisakuyaga ngati mafūmbi, ukuboneka ngati mafūmbi. Kabuno une nākētīle pa nsebwe-unywāmu, u nkulumba unsebwe-unywāmu umfūndi, i ligali likubūka ukusuluka u nswebwe ili likālinakyo nakimo ikigōmbēlo kilikyōsa mu yēne. Iyēne yālagililāgwa na maka gamo.” Abēne balinayo iyēne lululu lilino.

¹⁹⁶ Une ndinkuti, “Akabalilo kala. . . Lilino abēne bikwītīkisya abakīkūlu ukusala; kangi a bakīkūlu, mu lusalo, bīsa kubumalikisyo. . .” Une ndinkuti, “I kīsu iki kyo kikolo kya nkīkūlu, ikyēne kingw’alīgwe nu nkīkūlu. Umwēne yo nkīkūlu palapala pāsi ukukinda mu busololi, kulikosa; kāngi mbalilo kalongo-na-itatu kulikosa mu busololi.” Kangi une ndinkuti, “Ikyene kyo kisu kya nkikulu, umwene ali nu nyābuke syāke kuno. Kangi umwēne isakōnānga ikyēne, umwēne yo bulagili bwa kisu.”

¹⁹⁷ (Kangi, Roy, une ndinabo abakalata bāko pa ikyo, yula unkulumba unkīkūlu uyu. . . “Inongwa yiliyōsa iyabunyambuta. . . Uswe tuli ni. . . Une nābagile ukutēndēka X-ya ikyēne ukusuluka lilino ku: inongwa yiliyōsa yabunyambuta yābōmbīgwēmō mu United States uyu, u nkīkūlu āli kunyuma kwa iyēne.” Uko ko katikati kotalusya. Ikyo kyo bakīkūlu abahani, umwe muketile, ni findu.)

¹⁹⁸ Lilino, popāpo polelo une ndinkuti, “Kwisakuyangako akabalilo kala, mukabalilo kala abakīkūlu bisakwītīkisigwāga ukusala, kangi abēne bisakusala u mūndu unsōbi.” Abēne bābōmbīle ikyēne pa lusalo ulu lwākīndāga ulu. Uko ko kotalusya. “Iki kisa kwānda ubukolele-bwamaka. Mukabalilo kala ikyene kisakwisaga ukuboneka ukuti—ukuti kwisakuyako unkikulu unkulumba ikufyukila mmwanya mu United States, umwene isakuyaga nubumogi afwīkīgwe,” kangi une ndinakyo mu mabraketi: “(lumo ikipanga kya Katolika).” Muketile? “Uyu isa kwegaga ubulagili pa maka, ukulagila pamwanya pa bangi mu United States. Umwēne isakuyaga mmogi ukunkēta, lōli

umwēne isakuyaga ngasi-ndumbula mūmo umwēne abagile ukuya.”

¹⁹⁹ Une ndinkuti, “Polelo une ndinkukéta kangi, kangi une ndinkumbona u United States itolo ikupufuka ntupatu. Kikālipo nakimo kisyēle pa kyēne.”

²⁰⁰ Kangi une nasakikisye polelo. “Lilino iki, kila kyāli ISI SYO IKUTI U NTWA.”

²⁰¹ Kangi inogona! Ifya fihano fya fila ifisakikisyo fihano-na-fibili, fitalile fibonike.

²⁰² Ikipanga ukwēga ubukōlélèlo, ikipanga kya Katolika. Kangi ukwisa kwa kabalilo kabumalikisyo.

²⁰³ Kangi une nāyobīle, “Une nakētīle, kyābonekàga ngati fyāliko i fikōngoti fikwāka; imilyālābwe, gipufuligwe pānja; kangi gwēsa United States itolo ābonekàga ngelebuno, alāmbalēle bo lula, nabubutali mūmo une nabagile ukuketela kuko une nalimile.”

²⁰⁴ Kangi une ndinkuti, “Une ngusakikisya, ukufwana namūmo a kabalilo kakwendela, ikyēne kikuyaga utubalilo tumo pakati pa kyinja iki ’33 na ’77.” Kangi ikyēne kisa kufimbilisigwa ukukamata mbusisya nubukafu ukufika ukukindamo mula.

²⁰⁵ Kangi uswe tukwītūgāsya pa lipīpa lyabupufulilo, bīnāngu. Kilikyōsa kītēdekisye.

²⁰⁶ O, loli gwitu umpala Tata Gwakumwanya Uyu aafingile, Uyu aafingile! Ngimba ikyene kikaya kinyafu ukuya gwambombo gwa Kristi? Ifindu fyōsa ifi Umwēne āfingile! Kangi inogona; uswe tuli nu lusako. Umwēne ikwitugala papapa apa. Umwēne papapa na uswe lilino, amenye isyakusofu syosa isya ndumbula yiliyosa, amenye syosa isya ugwe; gila imyoto gyandapi gikubuka mulamula ukukindamo indumbula syītu, amenye fyōsa ifya uswe, iktugana uswe.

²⁰⁷ Kangi ngimba umwe mukahoboka ukuya mu kabugutila kanini kala, ikilo iki, aka kikukyūnga u Lwītiko? Kabuno iyēne yāli ngōmelesyo Yāke, “Ukutīla mma, katimo kanini, ubwēne bo bwīgāne ubununu bwa Tāta Gwīnu ukubapa umwe i Kitangalala. Kangi ukupāgulàko ukuti imbombo iyi yābagile ukutumuligwa mbimba, pala āngāli pikuyako nagumo unyofu gupokigwe.” Muketile, uswe tuli kulakula ku kabalilo ka bumalikisyo.

²⁰⁸ A bakiPentekosti bikuya batalalifu, balūngūle, bafunyigwe ukufuma ku kanwa ka Kyala.

²⁰⁹ Itolo akabugutila akanini akanandi kakwābigwe pānja apa, itolo banandi, loli nkati mula ikwisaga u: “Keta, u Nnyambala ikwisa!” Kangi akabalilo kākō ikyēne kikubōmba, kilikyosa kya ifi ifikētēsyo, ikikētēsyo kilikyōsa kya fikētēsyo ifi, uku. . . Kumbuka, filipo ifikētēsyo fihano-na-fibili fya ifyēne. Kangi uswe tuli papapa mu lukētēsyo ulu ulwabumalikisyo. Loli

aligwesa gwa bafunde bala kunyuma ukwisila *muno* āsyukile. Ameni! O, ngimba ikylene kyāli fiki? U Mbepo Mwikemo yulayula.

²¹⁰ Polelo akabalilo kāko ikipanga kikīndile nkati... Mumo uswe twālyegile ikilo kya Ndungu, Yōsēfu ukwipela mwene ukumanyigwa kwa Israeli, abakundwe bāke, umwēne alinkusātisya u nsīngīligwa gwāke, kilikyosa, nukubatuma abēne ukugomokela mu nyumba ya bunyafyale. Kangi umwēne alinkwimilila mwene na baYuda, kangi alinkuti, “Une ne Yōsēfu, unkundwe gwīnu.”

²¹¹ Bīka ikyēne mulamula ukukilania mu Lisīmbo kūko abēne bāyobile abēne āngāli bikubīka ilisiku lya ngūto, kangi inyūmba yiliyōsa yikukūta ku yēne.

²¹² Abēne balinkuti, “Ko kugu Ugwe gwégaga ifikoko fila?”

Alinkuti, “Mmaboko ga . . .”

“Mmaboko Gako?”

Alinkuti, “Mu nyumba ya binangu Bāngu.”

²¹³ “Abēne aba bālasile Umwēne bisakukēta pa Mwēne.” Kangi pala Umwēne ikwima, u Yōsēfu.

²¹⁴ Umwene alinkuti, “Komma . . .” Bomūmo Yosefu āyobīle, “Komma ukuya bakalale na mwībēne, panongwa yakuti Kyala ābōmbīle ikyēne ukuti akyūnge u būmi.” Fiki? U Būmi bwa Kipānga, a Bāpānja, “Panongwa ya Ngamu Yāke, a bāndu ukufuma mu Bāpānja.”

²¹⁵ O, uswe tuli kubumalikisyo, bakundwe bangu. Uswe tuli apa! Yisayigwege i Ngamu ya Ntwa! Unko uswe twīmbe ulwīmbo ulununu ulwaiyolo, bo bakundwe ba kipentekosti na bakalumbu, palikimo. Lilino, ugwe kuyoba, “Ena, une ndi gwa Baptisti.” Lōli linga ugwe uli nu Lusayo lwa kiPentekosti, ugwe gwe gwa kipentekosti. Uu-huu. Umma ndaga. Umma ndaga:

Busayigwege ubupinye ubu bukupinya
Indumbula syitu mu lugano Lwakikristi;
Ubwinake bwa minogono ga bakamu
Buli bo bula bwa ku mwanya.

²¹⁶ Lilino pilikisya, mwebinangu. Linga alipo aligwesa apa pakati pa uswe, ukuti linga paliposa pasi mu njila ya bumi, ukuti ububabe ubunīni bufikile mu ndumbula yako, (Mbilika une!) sosya ikylene panja pa pala lilino. Kyēga ikyo, komma nasiku ukukyitikisya nakimo . . .

[Kalumbu ikuyoba mu lulimi ulungi. Ubuyo busitakandu pa tepi. Unkundwe ikusanusya—Nsimbi]. Ameni. [Unkundwe ikuyoba mu lulimi ulungi kangi polelo ikulingania.] Ameni. Ameni.

²¹⁷ Ntwa Yeso, uswe tukupalisya Ugwe panongwa ya ndumi isi. Ikyēne kikukologania uswe, Ntwa ukumanya ukuti uswe

tukabeka mma loli tukyūngile u lwītiko. O, une ngusuma, Kyala, ukuti u Mbepo ikukindililāga ukwitugasya nkipanga. Tukyungaga uswe kifuki kwa yumo nu nnine, Tata. Tukyungaga uswe na Ugwe. Kangi enda pakati pa uswe, Ntwa, mu ngulilo ya bumalikisyo iyi iya kikolekela-kandulo iyi uswe tulimo nu bumi. Yaga Lumuli lwītu. Mulika pānja pa uswe, akabalilo akakulumba aka ngīsi, Ntwa, kabuno uswe tukusyagania ukuti *ifikolekelo-kandulo* ni *ndondwa* sikuyoba isya “ngīsi.” Kangi Ntwa, uswe tuhobwike ukuti uswe tuli bāna ba Lumuli, tukwenda mu Lumuli lwa Kyalā. Uswe tukaya bapinyigwe-pakīsu ni findu ifi ifya kīsu, lōli uswe twe bāna Bāko. Mūmo uswe tukupalisya Ugwe panongwa ya findu ifi.

²¹⁸ Uswe tukupalisya Ugwe panongwa ya kutuma indumi isi ukuya kususimikisya kwa Lisyu Lyako. Ugwe uliyaga bwīla ngīndikigwa pakati pa uswe, Tāta. Ngimba Ugwe ulitukyūngāga uswe ukufuma ku bubabigwe bōsa bwa kīsu. Tukyūnga uswe tukemesīgwe, ukuti imyūmi gyītu gīsa kuya mipēlelesye kangi myēlu kangi mīkēmo pankyēni pa Ugwe. Itikisyaga Ililopa lya Yeso Kristi libombege iki kwa aligwesa gwa uswe, gwe Ntwa. Ega ukufuma pakati pa uswe, linga kalipo kalikosa na panandi aka kakaya katalusye. Ega ikylene ukufuma kwa uswe, Ntwa. Iyi yo sala ya tubalilo twakulondesya.

²¹⁹ Ingomano isi sisanusīgwe kuli u lubīngilio lula ukulōndesya indumbula syītu. Ugwe gwāyobile sila indapi sya moto sya fisige Fyāko, “fyalondesyāga mōsa nu kumanya i ndagilo sya ndūmbūla.” Ugwe naloliloli kubomba, Tāta. Kāngi yoba ukugomokesya kwa uswe kangi polelo ukutubula uswe ukutēndēka...ukwīkyūnga twībēne ukwītēndekēsya ukuti i sala yikufika.

²²⁰ O, mumo uswe tukupalisya Ugwe panongwa ya iki, Tāta. Uswe tukubombaga ikyo na fyosa ifi fili mwa uswe ukwisila mu lipyana Lyāko. Amen.

²²¹ O, ngimba ugwe utikungana Umwene? Lilino, linga abagile ukuyapo u nhesya pakati pa uswe, iyo yo njila ikyēne kyayīlile ku bwandilo. Akabalilo kāko Yeso āli apa pa kisu, Umwene alinkuti, umunduyumo ālindalusisye Umwene isya nongwa ya bwegi nu kusōka pamo ikindikimo, Umwene ātile, “Ikyene kikāli bo lūlo ku bwandilo.” Kufimbilisigwa ukugomokela ku bwandilo.

²²² Polelo linga u bwandilo bwāli kipanga kya kiPentekosti kangi Umwēne yo Mpēsa, uswe twe sām̄ba, akabalilo kalikōsa u Mpēsa gula gukutwāla pānja i kipānga, ikyēne kisakuyaga kipānga kya kiPentekosti, ulusām̄ba lwa Pentekosti; ikindu kilakila ikylene kyāli ku bwandilo (Muketile?), akabalilo kalikosa. Lilino, ugwe ubagile ukusōmēka imipesa igingi mu kyēne kangi ikyēne kisakupāpa ikipaso kyāke. Ugwe ubagile ukwēga u—u mpiki gwa lūki nu kubīka i līndimu pa gwēne,

ugwēne gwīsa kupāpa amāndimu gukwītúgàla ukufuma ku būmi bwa lūki. Bīka ikyālūki-ikikali ikya ikyēne, kangī ikyēne kisakupāpa ikyālūki-ikikali panongwa yakuti ikyēne kyo kipasi kya lūki.

²²³ Popāpo ifipāngānio ifi, ifipānga-fipāgūke ni fīndu, fisōmekigwe panja pala, fikukōlèla a Bakristi, abene babagile ukuya-bumi ukwisila u bumi bwa Kikristi. Uko ko katikati kutalusya, loli abene bisakutendeka ifipaso fyakipanga-kipaguke. Uko ko kutalusya. Panongwa yakuti abene basomekigwe panja bo lula. Lōli linga ulusāmba lula lwēne lusōsisyēmo siku panja i . . . pamo linga u Mpesa gula gukumesya ulusamba, ikyēne kisa kuyaga . . . ikyēne kisakusimba i Būku lya Imbombo ukunyuma ku kyēne. Uko ko katikati kutalusya. Panongwa yakuti ikyo kyo iki kyābonīke akabalilo kākwānda. U lusamba lulilōsa ugwēne gukumesya gwēne gwīsa kuyanabo abalūki, lulilōsa. Kangī i Bāngèli liyobīle; ugwēne gwāli ni sāmba kalongo-na-ibili pa gwēne.

²²⁴ O, une nsangalwīke fiyo ukuya mūmi pāsi pa lusāmba lula, bule ugwe? Ena, nkulumba. O, ikyēne kyo kinunu.

²²⁵ Umma ndaga, kumbukilaga kilabo nkilo lilino pa ngulilo ya Fila- . . . iya Sardisi. I . . . ? . . . ukusōka panja kwa kipanganio kya Luteri, Martin Luteri. . . ? . . .

60-1208 Ingulilo Ya Kipānga Kya Tiratira
Kitembe Kya Branham
Jeffersonville, Indiana U.S.A.

KYANGONDE

©2026 VGR, ALL RIGHTS RESERVED

VOICE OF GOD RECORDINGS
P.O. BOX 950, JEFFERSONVILLE, INDIANA 47131 U.S.A.
www.branham.org

Ukusasania isya kwegwelelakwegelela

Ukusoka isya kwegwelelakwegelela. Ubwabuke bosa bukanisigwe. Ilibuku ili libagile ukubindikisigwa mfikalatasi pa kompyuta ya kunyumba ukuti ufibombelege imbombo yuyugwe pamo ukubayabilako abangi, kisita kuhombigwa, fiyege fyombo fyakubombela imbombo pakusasania Inongwa inunu isya Yeso Kristi. Ilibuku ili likabagila ukuulisigwa, pamo ukubindigwa ukuti gayege mingimingi, pamo ukusanusigwa pa webusaiti, pamo ukubikigwa mmakina agakusungasunga, pamo ukusanusigwa mu ndimi isingi, pamo ukulibombela imbombo iyakusyagilamo ihela kisita kwitikisigwa mwakalata unsimbigwe ugwa Voice Of God Recordings®.

Linga kulonda upilike inyingi pamo ifyombo ifingi ifi filipo ulisimbilaga ku:

VOICE OF GOD RECORDINGS

P.O. Box 950, JEFFERSONVILLE, INDIANA 47131 U.S.A.

www.branham.org